

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Tarım Reformu Genel M¼d¼rl¼đ¼

**KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİ
KAPSAMINDA KIRSAL EKONOMİK
ALTYAPI YATIRIMLARININ
DESTEKLENMESİ
2021-2022 BAŞVURU DÖNEMİ**
Tebliğ No:2020/25

**(I)
UYGULAMA ESASLARI**

Bakanlık bu Program için tahsis edilen bütçenin tamamını kullandırmama, 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında belirtilen her bir yatırım alanına uygun gördüğü tutarda destek sağlama ya da hiç destek sağlamama ve güncel uygulama rehberinde değişiklik yapma hakkını saklı tutar.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	6
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
1. AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR.....	7
1.1. REHBERİN AMACI	7
1.2. KAPSAM.....	7
1.3. DAYANAK.....	7
1.4. TANIMLAR	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
2. UYGULAMA BİRİMLERİ, GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE BAŞVURU SAHİBİ VE YATIRIMCILAR	11
2.1. GENEL MÜDÜRLÜK.....	11
2.2. İL MÜDÜRLÜĞÜ.....	11
2.3. İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU VE İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ.....	11
2.3.1. İl Proje Değerlendirme Komisyonu.....	11
2.3.2. İl Proje Yürütme Birimi	12
2.4. BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR.....	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	12
3. YATIRIM KONULARI, YATIRIM YERİ VE YATIRIM SÜRESİ	12
3.1. YATIRIM KONULARI	12
3.1.1. Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları.....	13
3.1.1.1. Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımlarına Yönelik Genel Hususlar	20
3.1.2. Arıcılık ve Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve Paketlenmesine Yönelik Yatırımlar.....	22
3.1.3. Bilişim Sistemleri ve Eğitimi Yatırımları (Akıllı Tarım Uygulamaları).....	23
3.1.4. El Sanatları (Zanaatkârlık) ve Katma Değerli Ürünlere Yönelik Yatırımlar	23
3.1.5. İpek Böceği Yetiştiriciliği Tesisi Yatırımları.....	23
3.1.6. Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yatırımları.....	24
3.1.7. Makine Parkları Yatırımları	24
3.1.8. Tıbbi ve Aromatik Bitki Yetiştiriciliği (İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması) Yatırımları	25
3.2. Yatırım Konuları Hakkında Genel Hususlar.....	25
3.2.1. A İŞ PLANI BAŞVURULARI GENEL HUSUSLAR.....	26
3.2.2. B İŞ PLANI BAŞVURULARI İÇİN GENEL HUSUSLAR	27
3.3. UYGULAMA İLLERİ	29

3.4. YATIRIM SÜRESİ.....	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	30
4. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER	30
4.1. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER	30
4.2. UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHİPLERİ	31
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	31
5. HİBEYE ESAS PROJE TOPLAM TUTARLARI VE DESTEKLEME ORANI	31
5.1. YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI.....	31
ALTINCI BÖLÜM	32
6. PROJE GİDERLERİ	32
6.1. HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI.....	32
6.2. GİDER KALEMLERİ.....	32
6.2.1 İnşaat İşleri Alım Giderleri	33
6.2.2. Makine, Ekipman ve Malzeme Alım Giderleri	35
6.3. PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER	36
6.4. AYNİ KATKILAR.....	36
YEDİNCİ BÖLÜM.....	37
7. PROJE BAŞVURULARI.....	37
7.1. BAŞVURU SÜRESİ.....	37
7.2. BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK.....	37
7.3. BAŞVURULACAK ADRES	37
7.4. BAŞVURU ŞEKLİ.....	37
7.5. PROJE BAŞVURU DOSYALARI.....	37
7.5.1. Başvuru Dosyası Hazırlanması ve Teslimi BAŞVURU AŞAMASI	38
7.6. BAŞVURU NUMARASI	41
SEKİZİNCİ BÖLÜM.....	42
8. PROJE BAŞVURULARININ İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	42
8.1. İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU.....	42
8.2. YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ	42
8.3. BAŞVURU SAHİPLERİNİN VE PROJELERİN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ	43
8.4. BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	43
8.5. HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ	43
DOKUZUNCU BÖLÜM	45
9. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI VE HİBE SÖZLEŞMESİ	45
9.1. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI	45
9.2. DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI	46

9.3. HİBE SÖZLEŞMESİ	46
9.4. HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI	47
9.5. HİBE SÖZLEŞMESİ AKDİ.....	48
9.6. HİBENİN NİHAİ TUTARI	48
9.7. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ	48
9.8. HİBE SÖZLEŞMESİNİN FESHİ	48
9.9. HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER	49
9.10. HİBE SÖZLEŞMESİNİN TASFİYESİ.....	50
ONUNCU BÖLÜM	50
10. UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER.....	50
10.1 PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ	50
10.2 PROJE UYGULAMA AŞAMALARI	51
10.2.1 Proje Uygulama Durumuna İlişkin Rapor Düzenlenmesi.....	51
10.2.1.1 Başlangıç Raporu	51
10.2.1.2 İlerleme Raporları.....	51
10.2.1.3 Nihai Rapor.....	52
10.3 SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİNİN TAKİBİ VE UYGULANMASI	52
10.4 PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ	52
10.5 ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER	53
10.6 ÖDEMELER.....	54
10.6.1 Ödeme Usulleri.....	57
10.6.1.1 Kredi Kartı ile Ödeme	57
10.7 PROJE HESAPLARI	57
10.8 BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER.....	58
10.9 UYGULAMA SORUMLULUĞU.....	58
10.10 PROJE İLE SAĞLANAN TESİSİN MÜLKİYETİ.....	58
ON BİRİNCİ BÖLÜM.....	59
11. DENETİM VE YAPTIRIMLAR	59
11.1. DENETİM.....	59
11.2. YAPTIRIMLAR.....	59
ON İKİNCİ BÖLÜM	60
12. ÇEŞİTLİ VE DİĞER HÜKÜMLER.....	60
12.1. İTİRAZLAR	60
12.2. TÜZEL KİŞİLERDE SERMAYE PAY ORANI VE İSİM DEĞİŞİKLİĞİ	60
12.3. DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA.....	60
12.4. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR.....	60

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	61
13. EKLERE AİT LİSTE	61
13.1. HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE.....	61
13.1.1. Yatırım Projesi ve Başvuru Sahibi ile İlgili Bilgi ve Belgeler.....	61
13.1.2. Proje Bütçe Tabloları	61
13.1.3. Yatırım İşletme Planı Dosyası	61
13.1.4. Hibe Sözleşmesi	61
13.1.5. Destekleyici Belgeler	61
13.2. HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN EK BELGELER.....	61

Not: İçindekiler menüsünde CTRL tuşuna basılı tutarak listeden gitmek istediğiniz konuya tıklamanız gerekmektedir. CTRL Tuşu kullanmadan listede gezinmek istemeniz halinde Dosya>Seçenekler>Gelişmiş sekmesinden “Köprü izlemek için CTRL+Tıklama kullan” seçeneği kapalı olmalıdır.

GİRİŞ

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, Ulusal Tarım Stratejisi Kırsal Kalkınma Planı çerçevesinde; doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, gıda güvenilirliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması ve kırsal toplumda belirli bir yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlanması amacıyla Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığımızca, üç dönem olarak 2006-2020 yılları arasında uygulanan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında, tabandan tavana doğru yaklaşımla katılımcılığı sağlayan, yerel kapasiteyi ve örgütlenmeyi geliştiren, istihdam yaratma potansiyeli olan, üretici gelirlerini artıran ve çeşitlendiren, tarıma dayalı küçük ve orta ölçekli sanayinin gelişmesini ve yaygınlaşmasını esas alan projeler ile üretime yönelik makine-ekipman alımı projeleri desteklenmiştir.

Programın 2021-2025 yılları arasında devam etmesine yönelik olarak, 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2800 sayılı Karar kapsamında 81 ilde ekonomik yatırımlar ve kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına yönelik proje konularının desteklenmesi öngörülmüştür.

Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine ilişkin 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Karar kapsamında yürütülecek olan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2020/25) gereğince; 81 ilde kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak için gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik yatırımlarına yönelik olarak bu rehberde belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hazırlayacakları hibe başvurularının il ve Bakanlık düzeyinde değerlendirilmesi sonucunda uygun bulunanlar bütçe imkânları dâhilinde Programa alınacak ve hibeye esas proje tutarlarının %50'si hibe desteği olarak program bütçesinden karşılanacaktır.

Güncel uygulama rehberi, 2020/25 No.lu Tebliğ gereğince uygulamanın yapılacağı 81 ilde, kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında hibe başvurusunda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin proje hazırlamalarını kolaylaştırmak ve başvuruları için yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

1.1. REHBERİN AMACI

Güncel uygulama rehberi; 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesi için hibe başvurusunda bulunmak ve proje uygulamak isteyen yatırımcılar tarafından yapılacak başvurulara ilişkin usul ve esasları içermektedir.

Bakanlık, kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesi kapsamında küçük ölçekli işletmeler için yapılacak yatırımların başvuru sürecinde, potansiyel başvuru sahiplerine destekleyici bilgiler sunarak planlanan tüm faaliyetlerin zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirilmesini hedeflemektedir.

Potansiyel yatırımcılar için hazırlanan güncel uygulama rehberin amacı, 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında ekonomik yararların elde edilmesini sağlayacak uygun nitelik ve yeterli sayıda başvuru yapılmasını sağlamaktır.

Potansiyel yatırımcılar, sundukları projeler ile hibeden faydalanabilmeleri için güncel uygulama rehberinde belirtilen şartları sağlamak zorundadırlar.

2021-2022 başvuru dönemi için 21/11/2020 tarihli ve 31311 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan ve Bakanlığın internet adresinde ilan edilen 2020/25 No.lu Tebliğe ek olarak www.tarimorman.gov.tr adresinde yayımlanan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve duyurular da dikkate alınmalıdır.

1.2. KAPSAM

2020/25 No.lu Tebliğ, 1/1/2021-31/12/2025 tarihleri arasında, kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, gelirleri artırmak ve farklılaştırmak amacıyla, kadınlar ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin birincil ve ikincil kırsal ekonomik faaliyetlere yönelik yatırımları için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsar.

1.3. DAYANAK

Bu rehber; 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi ile 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konulan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar hükümlerine dayanılarak hazırlanan ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2020/25 No.lu Tebliğin 49 uncu maddesi gereğince (Programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve genelgeler “www.tarimorman.gov.tr” internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır.) hazırlanmıştır.

Bu rehber, 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul esaslarını belirler. 2020/25 No.lu Tebliğde ve güncel uygulama rehberinde yer almayan hususlarda ulusal mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

1.4. TANIMLAR

Güncel uygulama rehberinde geçen;

- A İş planı; 300.000 TL'ye kadar bütçe içeren başvuruları,
- b) Adres: Herhangi bir toprak parçası veya binanın il, ilçe, mahalle, köy, cadde, sokak ismi, bina numarası, ada ve parsel bilgileri ve benzeri bileşenler ile tanımlanan coğrafi konumunu,

- c) Avan proje: Başvuru konusu olan tesise ait vaziyet planı ile tesisin ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan plan ve kesitlerin yer aldığı projeyi,
- ç) Aynı katkı: Başvurusu yapılan yatırımın tamamının gerçekleştirilmesi için hibeye esas tutar dışında tamamı yatırımcı tarafından karşılanan/karşılanacak miktarı,
- d) B İş planı; 20.000 TL ile 600.000 TL arası bütçe içeren başvuruları,
- e) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- f) Birincil Üretim Tesisi: Bitkisel ve hayvansal üretim yapan tarımsal faaliyeti,
- g) Çiftçi Kayıt Sistemi: Bakanlık tarafından oluşturulan, çiftçilerin kayıt altına alındığı tarımsal veri tabanını,
- ğ) Çiftçi: Mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi ya da yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek veya tüzel kişiyi,
- h) Genç girişimci: Başvuru tarihi itibarıyla, 18 yaşını doldurmuş, 41 yaşından gün almamış gerçek kişiyi,
- ı) Genel Müdürlük: Tarım Reformu Genel Müdürlüğünü,
- i) Gerçek kişi: Kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında bir ekonomik faaliyet gerçekleştiren kişiyi,
- j) Güncel uygulama rehberi: 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinde; uygulama esas ve usullere ilişkin detayları belirlemek amacıyla, başvuru sahibi, yatırımcı, tedarikçi ve programın yürütülmesinden sorumlu Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personelinin kullanımı için Genel Müdürlük tarafından her yıl hazırlanan güncel rehberi,
- k) Hibe sözleşmesi: Proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında imzalanan ve hibeden yararlanma esasları ile tarafların yetki ve sorumluluklarını düzenleyen sözleşmeyi,
- l) Hibeye esas proje tutarı: 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen kriterleri sağlayan hibe desteği verilecek uygun maliyetler toplamını,
- m) İkincil Üretim Tesisi: Birincil üretim ile elde edilen bitkisel ve hayvansal ürünlerin; işlenerek katma değerli ürünlere dönüştürülmesi, ambalajlanması ve depolanmasını sağlayan imalat, işleme ve inşaat dahil olmak üzere tüm tesisleri,
- n) İl proje değerlendirme komisyonu (İPDK): Vali yardımcısı başkanlığında; il tarım ve orman müdürü ve il tarım ve orman müdür yardımcısı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı koordinasyon başkanı/başkan yardımcısı veya il özel idaresi genel sekreteri/sekreter yardımcısı, çevre, şehircilik ve iklim değişikliği il müdürü/il müdür yardımcısı, ziraat odası başkanı/başkan yardımcısı, ticaret il müdürü, sanayi ve teknoloji il müdürü/il müdür yardımcısı ile ihtiyaç duyulması halinde proje konusuna göre belirlenen diğer ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcilerinin yer aldığı en az beş kişiden oluşan ve 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında ilinde yapılan proje başvurularını değerlendiren komisyonu,
- o) İl proje yürütme birimi (İPYB): İl düzeyinde programın tanıtımından, projelerin uygulamasından, ödeme icmal veya listelerinin hazırlanmasından, onaylanmasından ve tamamlanan projelerin izlenmesinden sorumlu olan, yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürüten, ilgili şube müdürü ve proje kontrol görevlileri ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu personelinin valilik oluruyla görevlendirilmesi ile oluşturulan en az üç kişilik birimi,
- ö) İl referans fiyat komisyonu: İl müdürü ve/veya il müdür yardımcısı başkanlığında il proje yürütme birimi personeli içinden en az üç kişiden oluşturulan komisyonu,
- p) İl/ilçe müdürlüğü: Bakanlık il/ilçe müdürlüklerini,
- r) İlerleme raporu: Yatırımcı tarafından hazırlanarak dört ayda bir il müdürlüğüne teslim edilen iş gerçekleştirme raporunu,
- s) Kapasite artırımına yönelik yatırım: Faaliyetleri doğrultusunda Bakanlıkça başvuru sahibi adına düzenlenmiş izin/kayıt belgelerini almış ve belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak yapılmış tesisler ile

tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için yeni teknolojiler içeren makine ekipman alımları ve gerekli olması halinde en fazla %60'a kadar inşaat giderlerini kapsayan yatırımı,

ş) Kırsal alan: 31/12/2012 tarihli Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre tüm illerde nüfusu 20.000'den az olan yerleşim yerlerini,

t) Kırsal ekonomik altyapı: Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri, arıcılık ve arı ürünlerine yönelik yatırımlar, bilişim sistemleri ve eğitimi, el sanatları ve katma değerli ürünler, ipek böceği yetiştiriciliği, su ürünleri yetiştiriciliği, tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için makine parkları, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği yatırımlarını,

u) Kırsal mahalle: Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleyi,

ü) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanmasına yönelik yatırım: Belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretime yönelik inşaatı yarım kalmış tesislerin inşaatının tamamlanması ve gerekli makine ekipman alımlarını ya da inşaatı tamamlanmış ancak üretime geçmemiş tesislerin makine ekipman alımlarını içeren yatırımı,

v) Küçük ölçekli aile işletmesi: Yıllık 50 kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 25 milyon TL'yi aşmayan işletmeyi,

y) Mali bilanço: Bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tabloyu,

z) Merkez proje değerlendirme komisyonu: İl proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda uygun görülen öncelikle proje başvurularına ait değerlendirme raporlarını, ihtiyaç olması halinde uygun görülen proje başvurularını, 2020/25 No.lu Tebliğ ve ilgili mevzuatta yer alan esaslar doğrultusunda değerlendiren ve Genel Müdürlük tarafından; aralarında ilgili genel müdür yardımcısı ve daire başkanının bulunduğu en az beş kişiden oluşturulan komisyonu,

aa) Mücbir sebep: Taraflardan birinin sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmesine engel teşkil edebilecek nitelikte olan deprem, yangın, sel gibi doğal afetler, kanuni grev, genel salgın hastalık, savaş, ayaklanma, kısmi veya genel seferberlik ilanı gibi kişilerin önceden öngörebilmelerine olanak bulunmayan ve bu nedenle önüne geçilmesi mümkün olmayan, dış etkiler sonucu meydana gelen, kamu kurum ve kuruluşları tarafından belgelendirilebilen istisnai bir durum veya olayı,

bb) Nihai rapor: Yatırıma ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben ödeme talebi evrakı ile yatırımcı tarafından hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilen ve il müdürlüğünce uygun kabul edilen raporu,

cc) Örtü altı kayıt sistemi belgesi: Üreticilerin örtü altı sistemine kayıtlı olduklarına dair işletmelerinin bulunduğu il ya da ilçe müdürlüklerinden güncel uygulama rehberinin yayımlandığı tarihten sonra alacakları belgeyi,

çç) Örtü altı tarım: İklim ve diğer dış etkilerin olumsuzluklarının kaldırılması veya azaltılması için cam, naylon veya benzeri malzeme kullanılarak oluşturulan alçak ve yüksek sistemler altında ileri tarım teknikleri kullanılarak yapılan sebze, meyve ve süs bitkileri yetiştiriciliğini,

dd) Program: Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programını,

ee) Proje kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından proje kapsamında resmi kontrol yetkisi verilen personeli,

ff) Proje toplam tutarı: Program kapsamında hibeye esas proje tutarı ile tamamı yatırımcı tarafından gerçekleştirilen aynı katkı tutarının toplamını,

gg) Proje: Hibe desteğinden yararlanabilmek için belirlenmiş nitelikleri sağlayan gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirecekleri, başvuru konusu olan tesise ait vaziyet planı ile tesisin

ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan ve yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dâhil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik elemanlarca onaylanmış projeyi,

ğğ) Referans fiyat farkı: Başvuruda yer alan hibeye esas tutarı oluşturan her bir kalemin, o kalem için tespit edilen referans fiyatlardan yüksek olan kısımlarının toplamını,

hh) Referans fiyat: Bakanlık tarafından belirlenen listelerde yer alan fiyatı, bu listelerde bulunmayan kalemler için il referans fiyat komisyonu tarafından Tarım Kredi Kooperatifleri ile Pancar Ekicileri Kooperatifi satış fiyatı ve piyasa rayiç bedelleri gözetilerek belirlenen en düşük fiyatı,

ıı) Stand-Alone sistem: Fotovoltaik sistemler aracılığıyla üretilen fazla enerjiyi akülerde depolayan, şebekeye bağlı olmayan-bağımsız solar sistemi,

ii) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistem: İşletmenin öz tüketimi için en fazla 3 kW güç sağlayan güneş enerjisi sistemini,

jj) Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi: Yasal durumu ne olursa olsun, arazinin büyüklüğüne bakılmaksızın kendi adına bitkisel üretim ve/veya hayvancılık faaliyeti ve/veya su ürünleri üretimi yapan tek yönetim altındaki tarımsal üretime konu ekonomik birimlerin adres, kimlik bilgileri, tarımsal faaliyet bilgileriyle tarım alet makina ve ekipmanlarını belirlemeye yarayacak bilgilerin yer aldığı veri tabanını,

kk) Tarımsal ürün: Bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünlerini,

ll) Tatbikat projesi: Başvuru konusu olan tesisin ihtiyaçlarına göre arazi ve zemin etütleri yapılmış, statik projesinin tüm inşa ölçülerini, tesisat projesinin inşaatını etkileyen bütün elemanlarını, imalat detaylarına uygun ölçü ve karakterde mimari elemanlarını, detaylarla ilgili referanslarını ve tüm detayları çizim teknikleri ile eksiksiz içeren, gerekli bütün ölçülerin, malzemelerin ve teknik özelliklerinin yer aldığı, yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dahil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik personel tarafından onaylanmış projeyi,

mm) Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım: Bakanlık tarafından oluşturulan kayıt sistemlerine kaydı başvuru sahibi adına olan, yasal izinleri alınmış tarımsal işletmeler ve çalışma ve işletme kayıt/onay belgesi mevcut belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak yapılmış tesislerle ilgili yeni teknolojiler içeren makine-ekipman alımları ve gerekli olması halinde hibeye esas proje tutarının %20'sine kadar inşaat giderini kapsayan yatırımı,

nn) Tüzel kişi: Kırsal alanlarda kurulmuş olan veya faaliyet gösteren projeyi gerçekleştirecek potansiyele sahip olan zanaatkarlık işletmeleri de dahil olmak üzere küçük ölçekli aile işletmelerini,

oo) Uygulama sözleşmesi: Yatırımcılar ile proje kapsamında satın aldıkları makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan yükleniciler arasında yapılacak sözleşmeyi,

öö) Veri giriş sistemi: "www.tarimorman.gov.tr" internet adresini,

pp) Yapı kayıt belgesi: İlgili mevzuatı gereği aranan koşullar saklı kalmak şartı ile 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 16 ncı maddesi kapsamında alınan belgeyi,

rr) Yatırımcı: 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında proje hazırlayıp başvuruda bulunan ve başvurusu kabul edilerek hibe sözleşmesi imzalayan çiftçi, gerçek ve tüzel kişiyi,

ss) Yeni yatırım tesisi: Güncel uygulama rehberi yayımlanma tarihi itibarıyla yapı ruhsatı alınmış veya alınmamış, inşaat ile ilgili herhangi bir faaliyette bulunulmamış, temelden yapılacak inşaat ve makine ekipman alımını kapsayan, belirli bir tarımsal ürün grubunun işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretim amaçlı sabit yatırım tesisini,

şş) Yenilenebilir enerji: Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisini,

tt) Yüklenci: Hibe sözleşmesi imzalanan yatırım projesi kapsamında yatırımcı tarafından satın alınacak makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan bağımsız gerçek ve tüzel kişiyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

2. UYGULAMA BİRİMLERİ, GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE BAŞVURU SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

2.1. GENEL MÜDÜRLÜK

Genel Müdürlük;

- a) Program ile ilgili olarak güncel uygulama rehberini hazırlar.
- b) Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar. Program kapsamında yapılacak çalışmaların, idari, mali, mühendislik, çevresel ve teknik uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesine destek verir.
- c) Program ile ilgili olarak, yıllık yatırım programı ve bütçe teklifi hazırlıkları, bu tekliflerin ilgili Bakanlık birimlerine iletilmesi ve kabulü için gerekli çalışmaları yapar.
- ç) Program kapsamında il müdürlüğü tarafından onaylanan ödemeleri tahakkuk işlemlerini takiben ödenmek üzere bankaya gönderir.
- d) Programın etkin bir şekilde yürütülebilmesi için izleme, istatistiki çalışma ve gerektiğinde kontrol işlemlerini yapar veya yaptırır.
- e) Programın yürütülmesinde görevli personele yönelik değerlendirme toplantıları veya eğitim programlarının hazırlanmasını ve düzenlenmesini sağlar.

2.2. İL MÜDÜRLÜĞÜ

İl müdürlüğü;

- a) Başvuru sahiplerine, başvuruların hazırlanması konusunda ihtiyaç duyulduğunda gerekli bilgilendirmeyi yapar. Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar.
- b) Program kapsamındaki çalışmaların Bakanlık adına 2020/25 No.lu Tebliğin 44 üncü ve 45 inci maddelerinde belirtilen sorumluluklar doğrultusunda idari, mali, hukuki, mühendislik ve çevresel uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesini ve Program kapsamında yapılacak tüm çalışmaların il bazında uygulanmasını, izlenmesini, sekreteryasını ve koordinasyonunu sağlar.
- c) Veri tabanına girilen her türlü bilgiden sorumludur. 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında yapılacak bütün çalışmalara esas teşkil etmek üzere istenilen bilgileri ivedilikle ve zamanında veri tabanına girer.
- ç) Projelerin; 2020/25 No.lu Tebliğ, güncel uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin sağlanmasından, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur. Talep edildiğinde, bu belgeleri Genel Müdürlüğe gönderir.

2.3. İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU VE İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ

2.3.1. İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

- a) Program kapsamında alınan hibe başvurularının idari uygunluğu ile başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluğunu kontrol eder, başvuruları değerlendirme kriterleri

açısından inceler, tüm proje başvurularının nihai puanlarını tespit eder, değerlendirme raporlarını ve sonuç tablolarını hazırlar, program teklif listelerini belirler.

b) Başvuruların, 2020/25 No.lu Tebliğe, güncel uygulama rehberi ile proje başvurularının değerlendirilmesine yönelik usul ve esasları düzenleyen değerlendirme rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden sorumludur.

2.3.2. İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ

a) İl düzeyinde programın tanıtımı, projelerin uygulanması ve tamamlanan projelerden B iş planı kapsamında olanların 3 (üç) yıl, A iş planı kapsamında olanların ise 2 (iki) yıl süre ile izlenmesi ile ilgili olarak yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürütür.

b) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; başvuru aşamasında elektronik ortama girişi yapılan bilgi ve belgelerle, sunulan hibe sözleşmesi ve eklerinin uyumu ile 2020/25 No.lu Tebliğ ve güncel uygulama rehberinde yer alan esaslara göre uygunluğunu yeniden inceler. İnceleme sonucunu bir rapora bağlar, hibe sözleşmelerini düzenler ve hibe sözleşmesi imzalamaya yetkili il müdürüne sunar.

c) Projelerin uygulamasını 2020/25 No.lu Tebliğ, yürürlükteki ilgili mevzuat, güncel uygulama rehberi, satın alma rehberi, genelgeler ve uygulama talimatları hükümleri doğrultusunda kontrol eder, izler ve değerlendirir. Ödeme taleplerini inceleyerek uygun olanları il müdürlüğünün onayından sonra Genel Müdürlüğe gönderir.

ç) İl proje yürütme biriminde görevli personel, il proje değerlendirme komisyonunda görevlendirilemez.

2.4. BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

a) Başvuru/Proje sahipleri ilgili tebliğ ve bu tebliğ uyarınca hazırlanan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve kendilerine iletilen tüm dokümanlarda belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hibe başvurusu ve eki dokümanı hazırlamak ve sunmakla yükümlüdürler. Bu dokümanlarda belirtilen nitelikleri taşıyan tüm gerçek ve tüzel kişiler proje sahibi olarak Program kapsamındaki hibe desteğinden yararlanmak amacıyla başvuruda bulunabilirler.

b) Hibe başvurusuna ait değerlendirmeler sonucunda uygunluk kriterlerini sağlayan ve yeterli bulunan proje sahipleri, potansiyel yatırımcı olarak hibe sözleşmesi akdine davet edilirler. Hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden ve belgelerin muhafazasından sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YATIRIM KONULARI, YATIRIM YERİ VE YATIRIM SÜRESİ

3.1. YATIRIM KONULARI

2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında, 81 ilde kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında uygulanacak;

- A iş planı kapsamında makine-ekipman alımları, (Desteklenecek makine ekipman listesi Ek-1a'da, referans fiyat listesi de Ek-1b'de verilmiştir.)
- B iş planı kapsamında;
  - ✓ Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri,
  - ✓ Arıcılık ve arı ürünlerine yönelik yatırımlar,
  - ✓ Bilişim sistemleri ve eğitimi (Akıllı tarım sistemleri),
  - ✓ El sanatları ve katma değerli ürünler,
  - ✓ İpekböceği yetiştiriciliği,
  - ✓ Su ürünleri yetiştiriciliği,

- ✓ Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için birincil ve ikincil üretim yatırımlarını kapsayan elektrikli olmayan traktörler ve biçerdöverler hariç makine parkları,
  - ✓ Tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği
- yatırımları destek kapsamında değerlendirilecektir.

DİKKAT !!!

Sisteme girilen projelerin, uygun başvuru olarak kabul edilebilmesi için başvuru proje kodları doğru olarak işaretlenmelidir. Hatalı sektör kodlamaları değerlendirmeye alınmayacaktır.

3.1.1. AİLE İŞLETMECİLİĞİ FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ALTYAPI SİSTEMLERİ YATIRIMLARI

DİKKAT!!!

A iş planı kapsamındaki başvurular Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları kapsamında yapılacaktır. A iş planı kapsamında yapılacak tüm başvurular için proje kodu olarak AİFG'nin alt konularından ilgili olan kodlanacaktır.

a) Birincil Üretim ile Üretilmiş Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması

- A ve B iş planı kapsamında yapılacak başvurular için proje kodu AİFG-A olmalıdır.
- Bu başlık altında birincil üretimi destekleyen altyapı sistemleri dahil yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu konularında başvurular kabul edilecektir.
- A iş planında; üretim kapasitesi ile sınırlı olması kaydıyla, altyapı faaliyetlerinde kullanılacak, birincil üretime yönelik, uygun harcama kapsamında değerlendirilecek makine-ekipman listesi uygulama rehberi ekinde EK-1a'da, referans fiyatlar ise Ek-1b'de verilmiştir.
- Referans fiyat listesinde yer almayan makine ekipmanlar için İl Referans Fiyat Komisyonunca oluşturulacak fiyatların yatırımcı tarafından başvuruda sisteme girilen fiyatın altında kalması durumunda; yatırımcı referans fiyat doğrultusunda satın almayı gerçekleştirerek hibe sözleşmesi aşamasında uygun satın alma evraklarını il müdürlüğüne sunar.
- B iş planı kapsamında; tek parça (en az üç dekarlık) kivi ve benzeri bahçeler ile bağ tesislerine kordon telli terbiye sistemli/askı destek sistemi için proje başvurusunda bulunulabilir. Proje kapsamında ihtiyaç duyulan girdiler listesi uygulama rehberi ekinde yer alan Ek-1c'de verilmiştir.
- Meyve ve sebzelerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması için gerekli makine-ekipmanlar konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Süt işleme ve toplama konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Et işleme (kesimhaneler hariç) konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünlerinin işlenmesine yönelik yatırımlarda, soğutuculu araçların sadece frigorifik kasa veya soğutma tankı kısımları konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Yatırımcının tarımsal üretimiyle orantılı; çiftlik içinde üretilen ürünlerin işlenmesine yönelik işleme tesisleri, soğuk hava deposu, soğuk oda, soğuk hava deposunun müşterilati olarak kullanılan plastik kasalar, şoklama ünitesi, çelik silo uygun harcama kapsamındadır.

A iş planı kapsamında alınan makine ekipmanlar hariç, kendinden motorlu ve/veya kendinden yürür hasat makineleri hibe desteği kapsamında değildir.

Yatırımcıların B iş planı kapsamında birincil üretim ile üretilmiş bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması konusunda proje sunabilmeleri için üzüm bağı için en az üç dekar, diğer meyve türleri için en az üç dekar mevcut, ÇKS'ye kaydedilmiş meyve bahçesi ve/veya üzüm bağının bulunması gerekmektedir.

Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesine yönelik:

- Et işleme (en fazla 0,5 ton/gün işleme kapasitesi) ve süt işleme (en fazla 10 ton/gün işleme kapasitesi) tesisleri,
- Meyve ve sebze işleme (Biber salçası, püre, pekmez, marmelat, reçel, pestil, turşu, meyve ve sebze suları, kurutulmuş meyve ve sebze, konserve, sirke, közleme, salamura, nar ekşisi/sumak ekşisi gibi ürünler, ezme vb.), sofralık zeytin ve zeytin mamulleri işleme, boza, salep üretim ve bakliyat işleme tesisleri,
- Mısır ve çeltik için sabit/tekerlekli kurutma makine-ekipman alımları ve tesisleri,
- Baharat işleme ve bitki çayları üretim tesisleri,
- Pamuk yağı, defne yağı ve susam yağı işleme tesisleri, (işleme, paketlenme ve depolama) destek kapsamındadır.

Süt ve süt ürünlerinin işlenmesi, soğutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlarda uygun harcama kapsamında kabul edilecek malzeme ve ekipmanlar:

- Süt kabul tankı, tartım kantarı, çiğ süt depo tankı, santrifüj pompa, otomatik pastörizatör, krema seperatörü, dinlendirme kazanı, CIP ünitesi (kimyasal tankı, su tankı, satrifüj pompa), mayalama teknesi, salamura pastörizatörü, kapama makinesi, teleme tarağı, karıştırma aparatı, faraş peynir arabası, proses tankı, tambur süzdürme, haşlama makinesi, kurutma arabaları, peynir kalıpları, doğrama makinesi, vakum makinesi, süzdürme arabası, arabalar, ambalajlama makinesi, dolum tankı, dolum makinesi, krema pastörize kazanı, yayık makinesi, şekillendirme makinesi, gramaj makinesi, soğuk oda, buhar kazanı ve tesisatı, laboratuvar malzemeleri, işletmeye sütün kabul edilmesi sırasında değer tespiti yapacak alet-ekipman, süt ürünlerinin işlenmesinde kullanılacak diğer makine ve ekipman alımları hibe kapsamında değerlendirilir.
- Proje, uygulama sonunda gerekli olan ulusal izin ve ruhsatlara sahip olmalıdır.

Süt Toplama Tesisleri

- Çiğ sütün toplandığı, süzülebildiği, soğutulabildiği ve uygun şartlar altında depolanabildiği tesislerdir.
- Yeni tesis niteliğindeki küçük ve orta ölçekli süt toplama merkezlerinin kurulması, mevcut süt işleyen işletmelere bağlı olarak hasat sonrası kayıpları asgari düzeye indirmek için soğuk zincirin sağlanması amacı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde süt toplama merkezlerinin geliştirilmesine yönelik başvuruları kapsamaktadır.
- Bu tesislerde süt; günlük toplanacaksa +8°C'den, günlük toplanmayacaksa +6°C'den fazla olmayan sıcaklıklarda muhafaza edilmelidir.
- Mevcut işletmeler için kurulacak süt toplama tesisinin/tesislerinin toplam kapasitesi, mevcut işletmenin kapasite/ekspertiz raporunda belirtilen günlük süt işleme kapasitesinden fazla olmamalıdır.
- Küçük ölçekli aile işletmesi olan çiftçiler (en az 3 inek varlığı olan), kendi işletmelerinde kullanmak üzere, en fazla 1000 litre kapasiteli, manuel olarak kullanılan ve temizlenen soğutma tankları için de proje başvurusunda bulunabilir.

- Mevcut bir tesise bağılı bulunmayan, süt toplama merkezi olarak faaliyet gösterecek yeni tesis niteliğindeki projeler için sadece üretici birlikleri/tarımsal amaçlı kooperatifler ile bunların üst birlikleri hibe başvurusunda bulunabilirler.
- Süt toplama merkezleri konteynır gibi taşınabilir yapılar olabilir
- Bu konuda sunulacak projeler, asgari olarak aşağıdaki kalemleri içermelidir:
  - ✓ Otomatik temizleme sistemi
  - ✓ Sıcak su kaynağı (kazan)
  - ✓ Paslanmaz çelikten yapılmış kısımlar
  - ✓ Tek ya da çift birimler
  - ✓ Yeni tanklar
  - ✓ Süt kamyonuna süt transferini sağlamak için entegre süt pompası
  - ✓ Süt nakil tankları (200-3000 litre kapasiteli)
  - ✓ Sütün kabulü sırasında değer tespiti yapacak alet-ekipman
- Kurulacak Tesis; 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğı, Gıda Hijyeni Yönetmeliğı, Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliğı, Çiğ Süt ve Isıl İşlem Görmüş İçme Sütleri Tebliğ, Çiğ Sütün Toplanması, Nakli, Depolanması, Pazarlanması ve Kabulü Hakkında Karar ve Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik ile diğeri yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre uygunluk arz etmelidir.
- Mevcut işletmeler için proje hazırlanması halinde; çiğ süt toplamada kullanılan, süte temas edecek tankların en az 250 L/gün kapasitede olması, yeni olması, otomatik temizleme sistemine sahip olması, entegre sıcak su kaynağı ile süt kamyonuna süt transferini sağlamak için entegre süt pompasına sahip olması ve kullanılacak tankların yüzeylerinin, “Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliğı” ve “Gıda Hijyeni Yönetmeliğı” hususlarına uygun, bakımlı, kolay temizlenebilir, gerektiğinde dezenfekte edilebilir olması gerekir.
- Çiğ süt toplamada kullanılan tesisin yeri/yerleri, elektrik ve su abonelikleri ile tankın konacağı parsel/parceller proje sahibi adına tapulu/kayıtlı olmalıdır. Kiralama yapılacaksa kiralamanın yapılacağı kişi/kişilerden, yatırımın en az 3 (üç) yıl süresince faaliyet göstermesine ve aboneliklerle ilgili tüm harcamaların kendilerince karşılanacağına dair rızalarının olduğuna dair noter onaylı muvafakatname vermeleri ve bu belgeleri başvuru sırasında veri giriş sisteminde ilgili bölüme (A iş planı kapsamında yapılacak başvurularda 8 numaralı bölüme, B iş planı kapsamında yapılacak başvurularda ise 10 numaralı bölüme) yüklemeleri gerekmektedir.
- Kooperatif ve ilgili birliklerde parsel ve abonelikler ortaklarının/üyelerinin adına olabilir. Bu belgelerin eksik, yanlış, uyumsuz olması veya yüklenmemesi halinde başvuru geçersiz olarak sayılacaktır.
- Mevcut işletmelerde yapılacak kapasite artırımı projesi uygulanması sonunda kurulacak süt toplama tesis/tesisleri gerekli güncel ulusal izin ve ruhsatlara sahip olmalıdır.
- Projelendirilecek süt toplama tesisi/tesisleri:
  - ✓ Faaliyette bulunan işletmeler için;
    - a) İşletmelerin kurulu bulunduğu il ve/veya ilçe sınırlarını,
    - b) 2020/25 No.lu Tebliğın 11 inci maddesi dördüncü fıkrası (b) bendinde belirtilen tüzel kişiliklerin ana sözleşmesi ve/veya tüzüklerindeki faaliyet gösterdikleri alanı,
  - ✓ Süt işleme ile ilgili mevcut işletmesi bulunmayan ancak süt toplama amaçlı yeni tesis kuracak tarımsal amaçlı kooperatif/üretici birlikleri için ana sözleşmesi ve/veya tüzüklerindeki faaliyet gösterdikleri alanı, kapsmalıdır.

b) Tarımsal Ürünlerin Depolanması (Çelik Silo ve Soğuk Hava Deposu)

- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı konusunda başvurular kabul edilecektir.
- B iş planı kapsamında yapılacak yeni tesis niteliğindeki başvurular için proje kodu AİFG-B olmalıdır.
- Mevcut bir çelik silo için teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde yenilenebilir enerji üretimine yönelik başvuru yapılabilir.
- Mevcut soğuk hava depoları için teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde soğutma ekipmanlarının modernizasyonu ile yenilenebilir enerji üretimine yönelik başvuru yapılabilir.
- Mevcut bir çelik siloda YEÜ hariç; mevcut bir soğuk hava deposunda soğutma ekipmanlarının modernizasyonu ile YEÜ hariç teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması ve kapasite artırımı niteliğindeki başvurular kabul edilmez.
- Mevcut bir tesisin bir ünitesi olarak yapılacak çelik silo başvurularında;
  - Çelik silo başvurusu mevcut bir tesisin (un fabrikası, yem fabrikası, vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise yatırımın niteliği kapasite artırımı ya da teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon; proje konu kodu ise AİFG-A olmalıdır.
  - Mevcut tesise ait yapı kullanım izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu çelik silo inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının başvuru ekinde sunulmalıdır.
- Soğuk hava deposu mevcut bir tesisin (süt işleme, et işleme, vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise;
  - Yatırımın niteliği kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon; proje konu kodu ise AİFG-A olmalıdır. Soğuk hava deposu başvurusu bağımsız bir tesis olarak yapılıyor ise niteliği yeni tesis, kodu ise AİFG-B olmalıdır.

c) Tarımsal Sabit Yatırımlar (Ahır, ağıl, kanatlı kesimhanesi, muz ve/veya sebze yetiştirilen tesisler, yağmur hasadı için jeomembran gölet)

- A ve B iş planı kapsamında yapılacak başvurular için proje kodu AİFG-C olmalıdır.
- Ahır ve ağıl başvurularında yeni tesis, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- Büyükbaş (manda/sığır) ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği konusunda yapılacak yeni tesis, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki tarımsal sabit yatırımlarda hibe kapsamında değerlendirilecek kalemler için 2020/24 No.lu Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ kapsamında yayımlanan uygulama rehberinde belirtilen gider kalemleri dikkate alınacaktır.
- Hayvansal üretime ait proje başvurusunda bulunacak proje sahipleri, en az 10 büyükbaş ya da 40 küçükbaş yetişkin hayvan mevcudu olduğunu belgelemelidir.
- Hayvansal üretime yönelik sabit yatırım başvurularında, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurularda iklimlendirme ve havalandırma sistemleri destek kapsamında değerlendirilecektir.
- Yatırımcının faal tarımsal işletmesiyle orantılı olması kaydıyla balya, silaj makinesi ile çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme ve dağıtma sistemleri hibe kapsamında değerlendirilir.
- B iş planı kapsamında; meyve bahçelerinde kuyruk milinden hareketli hasat makineleri (ceviz, zeytin, badem, dut, erik, kayısı, vişne, Antep fıstığı vb. ürünlerin hasatında kullanılacak), gölgeleme, sisleme, don ve dolu önlemeye yönelik makine ve ekipmanların

alımı, kendi üretim kapasitesi ile sınırlı olmak kaydıyla boylama ve paketleme tesisi yatırımlarına ilişkin harcamalar uygun harcama kapsamında değerlendirilir.

- Kanatlı kesimhanesi başvurularında sadece yeni tesis niteliğinde yapılan başvurular kabul edilecektir.

Hayvan barınağı amaçlı çadır alımı

- Hayvan barınağı amaçlı çadır alımlarında; 28 Kasım 2020 tarihli ve 31318 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış olan “Göçer Hayvanların Tanımlanması ve Nakilleri Hakkındaki Yönetmelik” hükümlerine göre göçer hayvancılık yapan yetiştiriciler başvuru yapabilir. Yatırımcılar, göçer hayvancılık yaptıklarına dair belgeyi başvuru evrakları ile birlikte sunacaklardır.

- ✓ Büyükbaş için işletme tescil kayıtlarına göre 10-50 baş (15 aydan küçük olmayan sığır) kapasiteli
- ✓ Küçükbaş için işletme tescil kayıtlarına göre 100-300 baş (12 aydan küçük olmayan koyun veya keçi) kapasiteli

hayvan barınağı amaçlı çadır alımı uygun alım kapsamında değerlendirilir ve hibe desteğinden yararlandırılır.

- Yatırımcılar kapasiteleri oranında izoleli portatif bir adet hayvan barınağı amaçlı çadır alımı için başvuru yapabileceklerdir.
- Çadırlar tüm zeminlere (toprak, beton, kilitli taş, hatıl beton) kurulabilir olmalıdır.
- Çadır; yan yüksekliği en az 2 metre ve orta yüksekliği en fazla 5.30 metre, metal aksamın tamamı demonte/kolayca sökülüp tekrar kolayca kurulabilir sistemli, iskelet geçmeli (kilit) sistemli olarak imal edilmiş, bağlantılı, makaslı ve 2 makas arası mesafesi en az 2 metre olan, makasları zemine çelik dübelleri ile sabitlenebilen özellikte olmalıdır.
- Dış brandası birinci kalitede en az 1100 denye ve m² ağırlığı en az 650 gram olmalıdır. Branda aksamı alev-yürümez, anti bakteriyel, UV katkılı ve su, nem, rutubet vb. olumsuz şartlardan uzun süre etkilenmeyen, astarı hava ve nem geçiren özellikte olmalıdır.
- Bir yüzü folyolu mineral şilte yalıtım (5 cm), sudan ve nemden etkilenmeyen demontede kopma ve dağılma yapmayan termal yalıtım, bizofol hava kabarcıklı (aba) yalıtım veya yay teknolojisi ile üretilmiş 500 gr/m² keçe yalıtım malzemelerinden birisi iklim ve coğrafya şartlarına göre tercih edilmelidir.
- Her 10 metrede 1 adet mahya baca sistemi veya metal baca havalandırması olmalıdır.
- Traktör giriş-çıkışları için önde ve arkada, en az 2.5x3.0 metre boyutlarında, geniş kelebek kapılara veya sürgülü kapılara sahip olmalıdır.
- Çadır ölçeklerine uygun sayıda, çadırın ön ve arka kısmında veya yan kısımlarında sineklikli branda kapaklı pencereler olmalıdır.
- Kapasiteleri üzerindeki malzeme/makine/ekipman satın alımları, aynı katkı olarak yatırımcı tarafından bütçelendirilecektir.
- Çadır alımlarında hibeye esas yatırım bedeli 1 m² çadırın referans fiyatı (makaslı montaj dahil) 400 TL olarak hesaplanacaktır.
- 1 adet büyükbaş veya 10 adet küçükbaş için 15m² çadır alanı hesaplanacaktır.
- Çadır alımlarında;
- ✓ Seyyar süt sağım makinesi alımlarında; üst sınır olarak referans fiyat uygulanacaktır.
- ✓ Süt soğutma tankı alımlarında; üretim kapasitesine uygun olacak şekilde, 250-2000 litre kapasite aralığındaki tanklar uygun harcama kapsamında kabul edilecektir.

Kontrollü örtü altı tarım

- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, faal olan mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- Faal olan mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurularda; Örtü Altı Kayıt Sistemi Yönetmeliğine uygun olarak örtü altı yetiştiriciliği yapılmakta olan ve örtü altı kayıt sisteminde (ÖKS) kayıtlı olan tesislerde yapılacak projeler hibe kapsamında değerlendirilir.
- Yeni tesis niteliğindeki başvurularda ise nihai rapor ekinde sunulmak üzere Örtü Altı Kayıt Sistemi Yönetmeliğine uygun olarak ÖKS'ye kayıt yaptırılması şartı ile kontrollü örtü altı üretim koşullarına sahip en az 0,3 dekar en fazla 10 dekar büyüklüğünde sera kurulması hibe kapsamında değerlendirilir.

Bitkisel Üretime Yönelik Örtü Altı Tarım: Örtü altı bitkisel üretim tesisi yüksek plastik tünel şeklinde inşa edilen, oluk altı yüksekliği en az 2,5 m olan, bağımsız veya bloklar halinde yapılabilen, konstrüksiyonunda galvaniz profil ve/veya galvaniz boru kullanılarak inşa edilmiş; muz, sebze ve süs bitkisi yetiştiriciliğinin yapıldığı tesisi ifade eder.

Örtü Altı Süs Bitkisi Yetiştiriciliği: Dış mekân, iç mekân, kesme çiçek ve soğanlı yumrulu bitki yetiştiriciliğini kapsar.

- Örtü altı üretim tesislerinde dekar başı maliyet:
  - ✓ Isıtma sistemi kullanılmadığında en fazla 160.000 TL/daa
  - ✓ Isıtma sistemi olarak katı yakıtlı bir sistem kullanıldığında en fazla 170.000 TL/daa
  - ✓ Isıtma sistemi olarak YEÜ kaynakları kullanıldığında en fazla 200.000 TL/daa
- Örtü altı tarım tesisinde; tesisin inşasında kullanılan konstrüksiyon ve diğer yapı elemanları, altyapı işleri, beton işleri, örtü malzemesi ve ekipmanları hibeye esas proje giderleri olarak değerlendirilir.
- Yeni tesis niteliğindeki örtü altı tarım tesisi başvuruları; sulama sistemleri, otomasyon sistemleri ve gübreleme sistemini bir bütün olarak içermelidir.
- Projelendirilmek istenildiği takdirde ısıtma sistemi; katı yakıtlı bir sistem olabileceği gibi alternatif enerji sistemlerini de içerebilir. Hibeye esas proje giderleri arasında, ısıtma sisteminin yanında izolasyon sistemleri ve ısı pompası da uygun giderler kapsamında kabul edilir.
- Mevcut ve hâlihazırda üretim yapılan, örtü altı kayıt sisteminde (ÖKS) kayıt altına alınmış, en az 0,3 dekar en fazla 10 dekar büyüklüğündeki örtü altı üretim tesislerinin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu için yenilenebilir enerji, sulama sistemleri, otomasyon sistemleri (havalandırma), gübreleme sistemi, ısıtma sistemi, ısı perdesi ve polikarbon sera örtüsü, tesisin tarımsal üretim kapasitesi hesaplanmak şartıyla, hibe kapsamında değerlendirilir. Örtü malzemesi olarak en az 36 ay ömürlü örtü altı malzemesi kullanılmalıdır.
- Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki başvurularda ısıtma sistemi olarak YEÜ kaynakları projelendirildiğinde dekar başı maliyet örtü altı üretim tesislerinde yukarıda belirtilen dekar başı maliyetin en fazla %30'u; YEÜ hariç otomasyon sistemleri (havalandırma), sulama sistemleri, gübreleme sistemi, ısıtma sistemi, ısı perdesi ve polikarbon sera örtüsü bir bütün olarak projelendirildiğinde ise dekar başı maliyet ısıtma sistemi bulunmayan ya da katı yakıtlı örtü altı üretim tesislerinde yukarıda belirtilen dekar başı maliyetin en fazla %60'ı olmalıdır.

Örtü Altı Üretim Tesisleri İçin Özel Pozlar Ve Referans Fiyatlar

Sıra No	Poz Adı	Birimi	Birim Fiyat (TL)
1	Sıcak daldırma galvaniz (boru,profil,segmanlı/segmansız klips profilleri)	Kg	26,80
2	Elektronik kaplama galvaniz (boru, profil,segmanlı/segmansız klips pofilleri)	Kg	26,20
3	Sera örtü naylonu (UV+AF+LD+EVA katkılı)	Kg	32,50
4	Sera örtü naylonu (UV+IR+AF+LD+EVA katkılı)	Kg	35,50
5	PVC naylon tutturucu klips	Metre	3,20
6	Sera sinek tülü (en az 1,8 metre eninde)	Metre	18,70
7	0,63 kW-0,75 kW sonsuz dişli redüktörlü havalandırma motoru	Adet	6.216,67
8	0,37 kW-0,55kW sonsuz dişli redüktörlü havalandırma motoru	Adet	5.466,67
9	Muhtelif bağlantı elemanları (galvaniz kelepçe, ekleme parçaları, vida, cıvata, somun, vb.)	Kg	40,47

Yağmur Hasadı İçin Jeomembran Gölet Yapımı

- Başvurular için proje kodu AİFG-C olmalıdır.
- Bu kapsamda yapılacak başvurular; tarımsal kullanım amaçlı olarak yüzey akışı sularını depolayan ve su bütçesi üzerinde baskı oluşturmayan, kazı yeri 2 m derinliğinde, topoğrafik koşullara göre 9,5-12 m genişlik ve/veya uzunluk olacak şekilde 100 m³ su alacak havuz boyutlarına sahip yağmur hasadı sistemlerinin uygulanması ve yaygınlaştırılması projelerini kapsamaktır.
- Başvuruda sunulması zorunlu izin ve ruhsatlar, başvuru sahibi ile ilgili bilgi ve belgeler, plan, proje, ve raporlar ve maliyet konuları Ek-11 'de verilmiştir.

ç) Kültür Mantarı

- A ve B iş planı kapsamında yapılacak başvurular için proje kodu AİFG-Ç olmalıdır.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- Kültür mantarı yetiştiriciliğine yönelik sera ve gerekli makine/ekipmanlar uygun harcama kapsamında değerlendirilir.
- Bu başlık altındaki inşai faaliyetlerin maliyetleri güncel Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı birim fiyatlarını aşmamalıdır.

d) Yenilenebilir Enerji Tesisleri

- Başvuru projesi sadece yenilenebilir enerji üretimi konusunda bütçelendirilmişse başvuru kodu AİFG-D olmalıdır.
- Bu başlık altında faal olan mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- 2020/25 No.lu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularında sunulan projelerde yenilenebilir enerji kullanımını da bütçelendirilmiş ise ilgili yatırım konusuna ait başvuru kodu kullanılmalıdır. Yenilenebilir enerji ile birlikte makine ekipman alımı ile inşaat alımlarının da bütçelendirilmesi halinde başvuru kodu teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon yapılacak olan konunun kodu olmalıdır.

Örneğin; yeni tesis niteliğinde süt işleme tesisi kuracak olan yatırımcı söz konusu tesisin elektrik ihtiyacını güneş enerji panelleri ile karşılamak üzere projesini bütçelendirmiş ise; başvuru kodu AİFG-A olmalıdır.

- Yenilenebilir enerji kaynağı olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılacak bütün yatırım konularında yenilenebilir enerji üretimi, mevcut veya 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında kurulacak yeni tesisin kapasite raporunda hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini en fazla %110'unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerjinin, mevcut veya 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında kurulacak yeni tesisteki enerji ihtiyacının %110'unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanır.
- Yenilenebilir enerji üretimi haricindeki yatırım konuları için yapılacak başvuruya esas yatırım projesinin bir ünitesi yenilenebilir enerji üretimi ünitesi ise, mücbir sebepler kapsamında, uygulamanın herhangi bir aşamasında, projede öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da ilgili kamu kurumundan alınmış belgelerle tespit edilmesi halinde, yenilenebilir enerji üretimi ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Bağlantı sözleşmesinde belirtilen gücün, bağlantı izni ve ruhsatı veren kurumdan kaynaklanan sebeplerle, projede öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da ilgili kamu kurumundan alınmış belgelerle tespit edilmesi halinde, bu tarihten itibaren yatırımcının gerekçeleriyle birlikte bir ay içerisinde talep etmesi, il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek il proje yürütme biriminin uygun rapor düzenlemesi ve İl Müdürünün de raporu onaylaması halinde, gerekli belgeler Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlük de talebin mevzuata uyarlılığını tespit ederek talebi uygun görmesi halinde sözleşme tasfiye edilir ve yatırımcının teminatı iade edilir.

Yenilenebilir enerji üretiminde %51 kurulu güç hesaplanırken mevcut trafo üzerinden değil işletmeye ait kapasite raporundaki mevcut makinelerin çalışma süreleri ve güçleri üzerinden hesaplanarak yapılır.

- Ayrıca yenilenebilir enerji tesisi projesi, tarımsal faaliyetlerde bulunan küçük ölçekli işletmeler olan yaylacı ve göçerlerin faaliyetleri kapsamında kendi enerji taleplerini karşılamak amacıyla 3 kW ya kadar off-grid veya stand-alone sistem (PV'ler aracılığıyla üretilen fazla enerjiyi akülerde depolayan, şebekeye bağlı olmayan-bağımsız solar fotovoltaik sistemler) kurulmasını içerebilir.
- Örtü altı üretim tesislerinde yenilenebilir enerji üretiminin projelendirilmesi halinde; kontrollü örtü altı tarım başlığı altında verilen kısıtlar geçerlidir.

3.1.1.1. AİLE İŞLETMECİLİĞİ FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ALTYAPI SİSTEMLERİ YATIRIMLARINA YÖNELİK GENEL HUSUSLAR

- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri yatırımlarında başvuru sahipleri gerçek kişi ve tüzel kişilerdir.
- Başvuru sahipleri söz konusu faaliyetlerini yatırımın uygulandığı alanda, yatırım bitiminden itibaren B iş planı kapsamında 3 (üç) yıl boyunca, A iş planı kapsamında 2 (iki) yıl boyunca devam ettirmelidirler.

- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri konusunda yapılan başvurularda, mevcut kümeslerin 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu hükümleri ile birlikte 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine göre zorunlu olan Biyogüvenlik tedbirleri kapsamında işletme içindeki barınaklarla (Tebliğ kapsamında hibe başvurusu yapılabilen ağıl, ahır, kanatlı işletmesi) sınırlı olmak şartıyla yem ve su kaynaklarının dışkı atıkları, idrar, fare, köpek ve yabani hayvanlarla kontaminasyonunun önlenmesi ve çiftliğe giriş yapmasına izin verilen insan, araç ve ekipmanların temizlik ve dezenfeksiyonu (sanitasyonu) konularında yapılacak projeler uygun harcama kapsamında değerlendirilecektir.
- B iş planı için, bitkisel ve hayvansal üretime dair kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde, inşai faaliyet içermeyen makine ve ekipman alımları için başvuru yapılması durumunda il/ilçe tarım ve orman müdürlüklerinden alınacak kapasite bildirir belge (alınacak makinenin nevine bağlı olarak ÇKS, TÜKAS, İşletme Kapasite Raporu, İşletme Kayıt/Onay Belgesi vb. belgelerden herhangi biri) sunulması halinde Yapı Ruhsatı ve Yapı Kullanım İzin/Yapı Kayıt Belgesi şartı aranmaz.
- Yeni tarımsal işletme ya da mevcut tarımsal işletme içinde yeni tesis kurulumunda tarım alanları veya mevcut işletmelerin genişletileceği/büyütüleceği tarım alanlarının, Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında izinlendirilmiş olması gereklidir.
- Tarımsal Sabit Yatırımlar başlığında yer alan hayvancılık yatırımlarının mevcut işletmelerde tevsi yatırım (inşai, makine-ekipman alımı) olması durumunda yasal izin ve ruhsatların başvuruda sunulması gereklidir.
- Tüm yatırım niteliğindeki başvurularda; sit alanları, milli parklar, tabiat parkları, özel çevre koruma bölgesi gibi alanlarda ise; projenin ilgili kurumun kanun ve yönetmeliklerine göre izinlendirilmiş olması gereklidir.
- Yapılacak başvurularda; yatırımcının faal tarımsal işletmesiyle orantılı kendine ait traktörü ile alacağı makine/ekipmana uygun büyükbaş/küçükbaş hayvan mevcudu olmalıdır. Yatırımcı bunlarla ilgili belgeleri başvuru sırasında veri giriş sisteminde ilgili bölüme yüklemelidir.
- Hayvansal üretime yönelik sabit yatırım ile orantılı olması koşuluyla alınacak makine ve ekipmanlar hibe kapsamında değerlendirilir.
- **Yatırımın yapılacağı yerin hisseli olması durumunda;**
  - ✓ Hissedarlardan birisinin başvuruda bulunması halinde, diğer hissedarların yatırımcıya muvafakat verdiklerini, sahibi oldukları arsa üzerinde inşaat yapılmasına rızaları olduğunu ve işletme faaliyete geçtikten sonra, en az 3(üç) yıl boyunca işletmenin faaliyetine engel olabilecek ölçüde başka bir tesis kurmayacaklarını belirten noter onaylı belgenin başvuru aşamasında veri giriş sisteminde 10 numaralı bölüme yüklenmesi gerekmektedir.
  - ✓ Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinin 17 nci maddesine göre hisseli alanlarda sadece bir hissedara yapı izni/ruhsatı verildiğinden aynı parsel için başka bir hissedar başvuru yapamayacaktır.
  - ✓ A iş planı kapsamında hissedarlardan birisinin başvuruda bulunması halinde; uygulama esasları ekinde yer alan Ek-6 Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesi ile İlgili Genel Teknik Şartlar'da belirtilen en az arazi varlığı şartına uyması durumunda, diğer hissedarlardan muvafakat istenmez. En az arazi varlığına sahip olma şartına sağlayamayan yatırımcıların, diğer hissedarların

arazilerini de kullanmak istemeleri durumunda ÇKS'de kayıtlı, muvafakatlı arazileri de hesaplama dahil edilir.

- Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.

3.1.2. ARICILIK VE ARI ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAKETLENMESİNE YÖNELİK YATIRIMLAR

- Başvurular için proje kodu AÜİP olmalıdır.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir. Ayrıca şebekeden bağımsız solar fotovoltaik (off-grid) sistemler konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- Arıcılık üretimini geliştirmek isteyen küçük ölçekli üretim tesislerine ve çiftçilere arıcılık ve arı ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve paketlenmesi konusunda ekipman alımı yoluyla destek sağlanacaktır.
- Arıcılık yatırımları kapsamında,
  - ✓ Bal ve diğer arı ürünlerinin üretimine yönelik 30 ile 500 kovan aralığındaki işletmeler (Projenin uygulanması sonunda en az/en fazla miktarlara ulaşılmalıdır.),
  - ✓ Ana arı üretimine yönelik yatırımlar,
  - ✓ Bal ve diğer arı ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik tesisler desteklenecektir.
- Bu konu başlığı altında; arı ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için müstemilat inşası, arıcılıkla ilgili ekipman alımı, çiftlik içerisinde balın işlenmesi ve paketlenmesi için işleme ve paketleme hatları satın alınması veya mevcut hatların modernizasyonu, lisanslı üreticiler tarafından ana arıların üretilmesi için yetiştirme istasyonlarının kurulması ve donatılması, işleme ve paketlemeye yönelik tesis kurulumlarında kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla inşaat işleri ve makine/ekipman alımı harcamaları destek kapsamındadır.

Sadece arıcılık için proje başvurusunda bulunan yatırımcı en az bir yıldır Arıcılık Kayıt Sistemine (AKS) kayıtlı olduğunu gösteren belge sunmalıdır. Başvuru sahibinin proje sunduğu il ile Arıcılık Kayıt Sistemi'nde kayıtlı olduğu il aynı olmalıdır.

Sabit bir işletme için proje sunan yaylacılar ile bal ve diğer arı ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için yeni tesis ve kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması niteliğinde proje sunanların projelerinde yerin mülkiyet belgesi yatırımcı adına olmalı veya yatırım yeri kiralanmış ise, kiralama süresi yatırım için son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren en az 3 (üç) yılı kapsmalıdır.

- Ayrıca, sadece arıcılık faaliyetleri söz konusu olduğunda, 3 kW'a kadar şebekeden bağımsız (off-grid) sistemli yenilenebilir enerji yatırımları da desteklenmektedir. Bu projeler, arıcılık/bal üretimi yapan işletmelerin göçer faaliyetleri kapsamında kendi enerji taleplerini karşılamak amacıyla 3 kW'a kadar off-grid veya stand-alone sistem kurulumunu içermelidir.
- Bal ve diğer arı ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için proje sunan mevcut tesislerin, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine uygun üretim ve kayıt sertifikaları

bulunmalıdır. Mevcut tarımsal işletme içinde yeni tesis kurulumunda yukarıda belirtilen sertifikalar nihai ödeme talebinde ibraz edilmelidir.

- Hibeğe esas bütçe kapsamında, işletme kapasitesine uygun olmak şartıyla değerlendirilen malzemeler uygulama rehberi eki Ek-10'da verilmiştir.

Hibe kapsamında arı kolonisi alımları destek kapsamında değildir. Nihai ödemede yatırımcının son durumunu gösteren Arıcılık Kayıt Sistemine (AKS) kaydedilmiş kovan sayılarını gösterir belge istenir.

3.1.3. BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE EĞİTİMİ YATIRIMLARI (AKILLI TARIM UYGULAMALARI)

- Başvurular için proje kodu BSY olmalıdır.
- Bu başlık altında mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- Akıllı tarım uygulamaları, tarımsal bilişim ve çiftlik bilgi sistemi uygulamaları konularında proje kabulü yapılacaktır.
- Akıllı tarım uygulamaları, tarımsal bilişim ve çiftlik bilgi sistemi uygulamaları; uygulama rehberi ekinde Ek-7'de verilmiştir.

3.1.4. EL SANATLARI (ZANAATKÂRLIK) VE KATMA DEĞERLİ ÜRÜNLERE YÖNELİK YATIRIMLAR

- Başvurular için proje kodu ESKÜ olmalıdır.
- İşletme binaları ve üretim tesislerinin inşası, modernizasyonu, genişletilmesi, yeniden inşası; yerel gıdalar ve tarımsal ürünlerin üretilmesi ve paketlenmesi, el sanatları faaliyetleri için özel ekipman alımı, kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri konularında yeni tesislerin yapımı ile mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- Bu başlık altında; zanaatkârlık faaliyetleri ile gıda dışı ürünlerin işlenmesi konusunda da proje kabulü yapılacaktır.
- Bütçelendirilen inşai faaliyetlerin maliyetleri güncel Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı birim fiyatlarını aşmamalıdır.
- **Zanaatkârlık ve katma değerli ürünler için:**
  - ✓ Başvuru sahipleri; gerçek ve tüzel kişiler olabilirler.
  - ✓ Bitkisel ürünlerin birincil üretimi bu başvuru konusuna uygun değildir.
- Başlıca zanaatkârlık (el sanatları) ürünleri ile başlıca katma değerli ürünler kapsamında desteklenecek faaliyetler uygulama rehberi ekinde Ek-8'de yer almaktadır.

3.1.5. İPEK BÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ TESİSİ YATIRIMLARI

- Başvurular için proje kodu İPY olmalıdır.
- Üretim amaçlı yapılacak tesis, 3 kat ve/veya daha fazla kerevet besleme yapılabilecek, üretilen kozaların depolanması ve kurutulması için kullanılacak alan da bulunacak şekilde 3,20 metre tavan yüksekliği olan en az 400 m² brüt alana sahip olmalıdır.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- İpek böceği yetiştirilecek dut bahçelerinin kurulumu ve beslenme evi yapımı hibe desteği kapsamındadır.
- Bu başlık altındaki inşai faaliyetlerin maliyetleri güncel Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı birim fiyatlarını aşmamalıdır.

- İpek böcekçiliği projesinin tamamlanmasından sonra nihai rapor ekinde İKS (İpek Böcekçiliği Kayıt Sistemi) kayıt belgesinin sunulması gerekmektedir.

3.1.6. SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ YATIRIMLARI

- Başvurular için proje kodu SÜY olmalıdır.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki iç sularda üretim faaliyetlerini içeren başvurular kabul edilecektir.
- Su ürünleri yetiştiriciliği projelerinde yer alan tesisler, en fazla 5-200 ton/yıl arasında üretim kapasitesine sahip olmalıdır veya nihai rapordan önce bu kapasiteye ulaşılacağı taahhüt edilmelidir.
- Desteklenecek türler, alabalık, sazan, çipura ve levrek türleridir.
- Yatırımcıların Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi'ne sahip olmaları gerekmektedir.
- Hibeye esas bütçe kapsamında değerlendirilecek kalemler uygulama rehberi ekinde Ek-9'da verilmiştir.

3.1.7. MAKİNE PARKLARI YATIRIMLARI

- Başvurular için proje kodu MP olmalıdır.
- Sadece üretici örgütleri başvuru yapabilecektir. (Üretici örgütleri; 1163 sayılı Kooperatifler Kanuna göre tarımsal amaçlı kooperatifler, 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu, 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu, 5996 sayılı Kanuna göre kurulan İslah Amaçlı Yetiştirici Birlikleri, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda verilen tanımlara uymak zorundadır.)
- Destek talep edilen tüm inşaat işleri ve makine-ekipmanlar, başvuru yapan üretici örgütünün faaliyet alanlarıyla ilgili olmalıdır.
- Bu kapsamda verilecek destekler, makine-ekipmanların üretici örgütü tarafından üyelere kiralanması suretiyle üyelerin ortak kullanımının sağlanmasını amaçlamaktadır. Üretici örgütünün kendi bünyesinde sabit olarak tesis edeceği ve/veya kullanacağı makine-ekipmanlar destek kapsamında olmayacaktır.
- Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için ortak ihtiyaçlarına hizmet edecek makine parkları yatırımları konusunda yeni tesis ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde proje kabulü yapılacaktır. Birincil ve ikincil üretim yatırımlarını kapsayan, elektrikli olmayan traktörler ve biçerdöverler hariç, makine-ekipmanlar uygun harcama kapsamındadır.
- Bu başlık ile tarımsal amaçlı üretici birlikleri ve tarımsal amaçlı kooperatiflerin, üyelerine hizmet vermek üzere yeterli ve uygun makine parkı kurarak faaliyet göstermeleri amaçlanmaktadır.
- Tarımsal amaçlı üretici birlikleri ve tarımsal amaçlı kooperatifleri; faaliyetleri ile ilgili olarak makine parkı oluşturmak amacıyla, makine ve ekipmanın muhafazası için binaların inşası ile hizmet verilmesi öngörülen yerde mevcut potansiyel için yeterli ve uygun ölçüde ve sayıda elektrikli traktör, taş toplama makinesi, çayır biçme makinesi, balya makinesi, silaj makinesi, silaj paketleme makinesi, vb. makinelerin alımına yönelik proje sunabilirler.
- Elektrikli traktör alımı ve sekiz yaş ve altı mevcut traktörlerin elektrikli traktöre dönüştürülmesi için yapılacak harcamalar bu kapsamda değerlendirilir.
- Elektrikli traktör alımı harcamaları tek makine (monoblok) kısıtı dışındadır.
- Yalnızca yeni ve kullanılmamış makinelerin alımı uygun harcamalar kapsamındadır.

- Bu kapsamda projelendirilen makineler için, tarımsal mekanizasyon araçlarının kredili satışına esas olmak üzere yapılacak deney ve denetimlerle ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilenlerin zirai kredilendirme belgesinin sunulması gerekmektedir.
- Bu konuda, Ülkemizde üretilen elektrikli traktörler haricinde kendinden yürür makineler desteklenmez.

3.1.8. TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ YETİŞTİRİCİLİĞİ (İŞLENMESİ, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI) YATIRIMLARI

- Başvurular için proje kodu TABY olmalıdır.
- Bu başlık altında yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu niteliğindeki başvurular kabul edilecektir.
- Bu başlık altında, tıbbi ve aromatik özelliği olan bitkilerin havalandırılması, kurutulması, işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması için tesis inşası ve ekipman satın alınması konusunda proje kabulü yapılacaktır.
- En az 5 dekar lavanta, biberiye, kekik gibi tıbbi ve aromatik bitkisel ürün ekimi olan çiftçilere; en az 250 kg/yıl yağ işleme kapasiteleri olması koşuluyla veya proje bitiminde bu kapasiteye ulaşacaklarını başvuru sırasında taahhüt etmeleri şartı ile üretimleriyle orantılı kapasitede bir adet distilasyon kazanı, soğutucu eşanjörü, su separatörü, yağlı su toplama tankı, yakıt tankı ve su pompası satın alımları ile tesis inşası konusunda hibe desteği verilecektir. Nihai rapor ekinde ulaşılan kapasite ile ilgili olarak kapasite raporu/ekspertiz raporu ibraz edilmelidir.
- Tıbbi ve aromatik bitkilerin işlenmesi, havalandırılması, kurutulması, paketlenmesi ve depolanması için proje sunan mevcut tesisler, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine uygun üretim ve kayıt sertifikalarına sahip olmalıdır.
- Tüm proje başvurularında; yukarıda belirtilen sertifikalara yatırımın gerçekleştirilmesinden sonra sahip olunmalı ve nihai ödeme talebinde bu belgeler ibraz edilmelidir.
- **Destek kapsamında olan tıbbi aromatik bitkiler:**
Adaçayı, alıç, altın otu, anason, aslanpençesi, aspir, biberiye, civanperçemi, çakşır, çemen, çobançantası, çörekotu, çöven, dağ çayı, defne, dereotu, dededikeni, domuz turpu, ebegümece, ekinezya, eşek hıyarı, fesleğen, geven, goji berry, göl soğanı, gümüş düğme, hardal, haşhaş, hatmi, hint yağı, hodan, hünnap, ıhlamur, ısırgan otu, kapari/kebere, karaasma, karabuğday, karahindiba, kekik, kırmızı biber, kısa mahmut, kimyon, kişniş, kuşburnu, kuzukulağı, lavanta, maydanoz, mayıs papatyası, melek otu, Meryem ana, mersin, meyankökü, nane, nezle otu, oğul otu, öksürük otu, pelin, pire otu, rezene, safran, salep, sarı kantaron, sarımsak, sumak, şerbetçiotu, şeker otu, şevketi bostan, üzerlik otu, yaban mersini, yağ gülü, yüksükotu, zencefil ve zerdeçaldır.

3.2. YATIRIM KONULARI HAKKINDA GENEL HUSUSLAR

- ÇKS belgesine (2021 veya 2022) veya TÜKAS kaydına sahip çiftçiler, gerçek ve tüzel kişiler; köy, belde, kırsal mahalle ve tüm illerde nüfusu 20.000'den az olan yerleşim yerlerindeki işletmeleri için proje başvurusu yapabilirler.
- 2020/25 No.lu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen tüm yatırım konularında sunulan projelerde yenilebilir enerji kullanımı da bütçelendirilmiş ise yenilenebilir enerji ünitesi uygun harcama kapsamında değerlendirilir.
- Yatırım konusuna ait projelerin uygun kabul edilmesi için ilgili yatırım konusuna ait başvuru kodu ile başvuru yapılması gerekir.

- Yatırımcılar 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamındaki tüm yatırım konularında ülke genelinde sadece bir adet proje başvurusunda bulunabilirler. Tarımsal amaçlı kooperatifler, birlikler ile bunların üst birliklerinin tüzel kişilik olarak proje başvurusunda bulunmaları, üyelerinin ve/veya ortaklarının tüzel kişilik veya bireysel olarak farklı yatırım konularında başvuru yapmalarına engel teşkil etmez.
- Program çerçevesinde hibe desteğinden yararlanmış yatırımcılardan/tesislerden B iş planı kapsamında üç yıllık izleme süresinin bir yılını tamamlamış olanlar; kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde proje başvurusunda bulunabilirler. Niteliği yeni tesis olan başvurular için üç yıllık izleme süresinin tamamlanmış olması şarttır. A iş planı kapsamında ise iki yıllık izleme süresinin bir yılını tamamlamış olanlar aynı makine ekipman alımı dışında her iki iş planı için de başvuru yapabilirler.
- Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları konularında ödemelerin taksitlendirilme talepleri kabul edilmez ve ödeme tek seferde yapılır.
- Yatırımcı tarafından, yukarıda belirtilen alt ve üst sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla, bildirilen uygun harcama tutarının %50'sini kamu katkısı (Tarım ve Orman Bakanlığı hibe desteği) diğer %50'sini ise başvuru sahibinin katkısı oluşturacaktır. Başka bir ifadeyle, uygun harcamaların %50 nispetindeki kısmı için destek sağlanmaktadır.
- Nüfusu 20.000'in altında olan yerleşim yerlerinde yapılan başvurularda, başvuru sahibinin yatırım yerinin bağlı olduğu belediyeden yapı ruhsatı almasına gerek olmadığına dair yazıyı sunması halinde yapı ruhsatı istenmez.

3.2.1. A İŞ PLANI BAŞVURULARI GENEL HUSUSLAR

- A iş planı kapsamında yapılacak başvurularda başvuru sahibinin köy, belde, kırsal mahalle ve tüm illerde nüfusu 20.000'den az olan yerleşim yerlerinden birinde ikamet ediyor olması zorunludur. Ancak tarım sektöründen başka ekonomik faaliyeti bulunmayan, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesi kapsamında tarım sigortalılığı olan ve sigorta primlerini düzenli ödeyen gerçek kişilerin bu durumu belgelendirmeleri halinde ikametgâh ve başvuruya konu faaliyet alanına bakılmaksızın hibe başvurusu kabul edilir.
- A iş planı için sadece Ek-1a'da yer alan makine-ekipman listesindeki 1 (bir) makine için proje başvurusunda bulunulabilir.
- A iş planı kapsamında 0-40.000 TL ve 40.001 TL–300.000 TL arasında bütçelendirilen makine-ekipman için proje başvurusunda bulunulabilir. A iş planı kapsamında yapılacak 0-40.000 TL arasındaki makine-ekipman başvuruları **birinci öncelikli**; **40.001-100.000 TL arasındaki makine-ekipman başvuruları ikinci öncelikli** olarak değerlendirilir.
- A iş planı kapsamında hibe desteğinden faydalanmış yatırımcılar/tesisler için makine ekipmanların izleme süresi 2 (iki) yıldır.
- Başvuru aşamasında, makine-ekipman alım tutarı, referans fiyat listelerine dayandırılır ve ayrıntılı olarak belirtilir. Referans fiyat listeleri, yatırımcının alacağı makine ve ekipmanın hibe sözleşmesi değerini göstermekte olup hibeye esas yatırım tutarını ifade eder. Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra hibe sözleşmesine bağlanan makine-ekipman alım tutarları artırılamaz.
- Başvuruda istenecek belgelerde bulunan proforma fatura, yatırımcının almayı düşündüğü makine ve ekipmanın bütün teknik özelliklerini içermelidir. Ayrıntılı olarak model, marka ve makine alt gurubunun ismi detaylarıyla muhakkak proforma faturada yer almalıdır.

- Başvurudan sonra makine-ekipman, markası ve modeli değiştirilemeyecektir.
  - Ancak aynı marka ve model makine ekipmanın daha yüksek fiyata temin edilmemesi şartıyla yüklenici değişikliği yapılabilir.
- Başvurulan makine ve ekipman için istenen belgeler satın alma rehberinde belirtilmiştir.
- Kooperatif ve ilgili birliklerin yapacakları başvurularda bilgi formlarında bahsi geçen arazi varlıkları ortaklarının/üyelerinin adına kayıtlı olabilir.
- İl proje değerlendirme komisyonunun öncelik belirlemede izleyeceği yol: Makine ekipmanlar il genelinde kullanım alanlarına göre gruplara ayrılır. Değerlendirme sırasında makine ekipmanlar bu gruplar bazında birinci, ikinci, üçüncü sektörel öncelikli olarak puanlanır.

Örneğin; süt analiz cihazı hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması alt konusunda değerlendirilmesi gerektiğinden sektörel öncelik tablosuna göre AİFG-A; pancar söküm makinesi bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması alt konusu kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden sektörel öncelik tablosuna göre AİFG-A; yem karma ve dağıtma robotu tarımsal sabit yatırımlar (ahır içinde kullanılacağından dolayı) kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden sektörel öncelik tablosuna göre AİFG-C olarak belirlenecektir.

- Uygulama rehberi kriterlerine göre yapılan değerlendirme sonrası hibe desteği almaya hak kazanan tüm yatırımcıların listesi yazılı şekilde Genel Müdürlüğün onayına sunulur. Genel Müdürlük, illerin bütçeleri doğrultusunda asıl ve yedek listeleri belirler.
- Programa yönelik olarak her il için Genel Müdürlük tarafından tahsis edilen bütçe miktarı kadar başvuruya hibe desteği sağlanır.
- Genel Müdürlük tarafından onaylanan asıl yatırımcılardan hibe sözleşmesi imzalamayan **ve/veya projeyi uygulamaktan vazgeçen** yatırımcı olması halinde, **Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında, proje son tamamlanma tarihi gözetilerek kalan bütçe dahilinde** yedek listenin ilk **sırasından** başlanarak **yatırımcılar** hibe sözleşmesi imzalamaya davet edilir. Yedek yatırımcıların hibe sözleşmesi imzalama süreçleri asıl yatırımcılarınki ile aynıdır.
- Makine ve ekipmanın hibeye esas yatırım tutarı referans fiyatın altında ise makine ekipmanın satın almada gerçekleşen fiyatı üzerinden kesilen fatura bedelinin %50'sine hibe desteği verilir. **Referans fiyatın üzerinde ise referans fiyatın %50'si hibe desteği olarak verilir.**
- Süresi içerisinde hibe sözleşmesi imzalamayan yatırımcılar hibe desteğinden yararlandırılmazlar.
- Hibe sözleşmesi imzalayıp makine-ekipman alımından vazgeçen yatırımcılar iki yıl süreyle hibe desteğinden faydalanamazlar.

3.2.2. B İŞ PLANI BAŞVURULARI İÇİN GENEL HUSUSLAR

- B iş planı kapsamında hibeye esas proje tutarı alt limiti 20.000 TL'dir. Bu limitin altındaki başvurular kabul edilmez.
- B iş planı kapsamında proje sunan yatırımcılar için hibeye esas proje tutarı 600.000 TL üst limitinin üstünde olan yatırımlarda, bu üst limiti geçen kısım desteklenmeyecek olup bu miktar yatırımcı tarafından aynı katkı ile karşılanacaktır.
- B iş planı kapsamında hibe desteğinden faydalanmış yatırımcıların/tesislerin izleme süresi 3 (üç) yıldır.

- Kabuk kırma işlemine tabi tutulmuş sert kabuklu meyveler hariç başka bir yatırım tesisinde ilk işlemesi yapılan mamul ürünün ikincil ürüne işlemesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar ile yurtdışında üretimi yapılan ürünlerin işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.
- Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik sadece çelik silo ve soğuk hava deposu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Doğal yapılar, depo kapsamında kabul edilmez.
- Mevcut bir tesisin bir ünitesi olarak yapılacak çelik silo başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanım izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu çelik silo inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının başvuru ekinde sunulması gerekmektedir.
- Çelik silo ve soğuk hava deposu tesislerine yönelik kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki başvurular hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.
- Büyükbaş (manda/sığır) ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği konusunda yapılacak yeni tesis ve kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması niteliğindeki tarımsal sabit yatırımlarda başvuru kriterleri için 2020/24 No.lu Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ kapsamında yayımlanan uygulama rehberinde belirtilen şartlar dikkate alınacaktır.
- Kısmen yapılmış tesislerin tamamlanması, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik başvurularda; yatırım yeri organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi veya küçük ihtisas sanayi sitesinde ise işletmenin uygulayacağı yatırım konusu ile uyumlu olduğunu gösteren belgenin yukarıda belirtilen yatırım yerleriyle ilgili yönetim kurulundan alınması gerekir.
- Gübre toplayıcı ve taşıyıcı işlevi yapan kendinden hareketli makine ve ekipmanlar hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.
- B iş planı kapsamında kiralanmış bir mülk üzerinde yapılacak yatırımlar uygun yatırımlardır. Kiralama süresi yatırım için son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren en az üç yılı kapsamalıdır. Nihai raporda ödeme talep dosyası ekinde üst hakkı veya kiralamanın tapuya şerh edilme şartı aranır.
  - Kira sözleşmesi yerine tahsis/irtifak belgesi bulunması halinde bu belgeler ilgili kurum ve kuruluşun bağlı oldukları mevzuata göre alınır.
  - İnşai faaliyet içeren projelerde nihai raporda ödeme talep dosyası ekinde tapu üzerine işlenecek “başkasına ait olan bir arazideki inşaat üzerinde malik olma yetkisi veren” üst hakkı şerhi şartı aranır.
  - Tahsis/irtifakla edinilmiş yatırım yerleri için mevzuatlarında aranılan şartların yerine getirilmesi halinde tahsis/irtifakın iptal edilmeyeceğine yönelik ilgili kurumlardan alınacak yazı üst hakkı şerhi için taahhüname yerine kullanılabilir.
  - Yatırımcının nihai rapor aşamasında bu şarta uyacağına dair taahhüdü başvuru sırasında veri giriş sisteminin tapu/kira bilgileri bölümüne yüklenir.
  - 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurularda yatırım yeri köy tüzel kişiliğine ait ise mutlaka valilik/kaymakamlık onayının alınması gerekir.
- Yatırım köy yerleşim alanı ve/veya kırsal mahalle içinde ise ve Yapı Kullanma İzin Belgesi alınmasını gerektirmiyorsa; il özel idaresinden/belediyeden alınan ilgili yapının teknik olarak ve diğer yasal düzenlemelerle uyumlu olduğunu gösteren imzalı, tarihli ve mühürlü “Yazılı İzin” belgesi hibe sözleşmesi ekinde sunulmalıdır.
- 3218 numaralı Serbest Bölgeler Kanununa göre kurulmuş serbest bölgelerde yapılacak yatırımlar için başvuru kabul edilmemektedir.

Yeni tesis inşa edilecek tarım alanları veya mevcut işletmelerin genişletileceği/büyütüleceği tarım alanlarının, 9/12/2017 tarihli ve 30265 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında izinlendirilmiş olması gereklidir.

- Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.
- Her bir yatırımcı Programda yer alan tüm yatırım konuları için, her etabın uygulama süresince en fazla bir adet proje başvurusunda bulunabilir.
- Proje sahipleri sözleşme imzalanmadan önce yatırımlarına başlayamazlar. Proje sahipleri uygun harcamalar kapsamında yapacakları alımlarda, Bakanlık web adresinde yer alan (www.tarimorman.gov.tr) “Satın Alma Rehberi”nde belirtilen hususlar çerçevesinde hareket etmelidirler.
- Çay ve fındık konusunda kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki projeler kabul edilecek olup sadece yaş çay ve fındık üretiminin yapıldığı illerde başvuru yapılabilir.
- Çayın işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve/veya depolanmasına yönelik olarak sadece Artvin, Giresun, Ordu, Rize, Trabzon illerindeki başvurular kabul edilir.
- Fındık işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve/veya depolanmasına yönelik olarak sadece Artvin, Bartın, Düzce, Giresun, Kastamonu, Kocaeli, Ordu, Rize, Samsun, Sakarya, Trabzon ve Zonguldak illerindeki başvurular kabul edilir. Uygun nem ve havalandırma koşullarını sağlayan depolar hibe desteği kapsamındadır.
- Tarımsal amaçlı kooperatiflerce balıkçı barınaklarına yapılacak olan yatırım konularına

Eğer yatırım korunan bir alanda yapılacak ise (Sit alanları, milli parklar, tabiat parkları, özel çevre koruma bölgesi gibi) ilgili Kanun ve yönetmeliklere göre izinlendirilmiş olmalıdır.

ait başvurularda kira süresi şartı aranmaz.

- Kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde proje sunan yatırımcıların yapı kullanma izni, işletme kayıt/şartlı onay/onay belgesi, çalışma izin belgesi, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, vb. güncel ulusal mevzuat kapsamında almaları gereken izin ve ruhsatlara sahip olmaları şarttır. Bu konuda mevcut belgelerini başvuru sırasında başvuru ekranı doküman yükleme kısmındaki ilgili kısma yüklemelilerdir.
- Yeni tesis ve kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması niteliğindeki başvurularda, yatırımcı, yatırımın sonunda yukarıda bahsi geçen yürürlükteki mevcut veya resmi gazetede yayımlanarak değiştirilmiş mevzuat ile uyumlu olacağına dair taahhünameyi başvuru aşamasında veri giriş sistemine yüklemeli ve son ödeme talebinde taahhüt ettiği bu belgeyi nihai rapor ekinde sunmalıdır.

3.3. UYGULAMA İLLERİ

Program çerçevesinde 81 ilde; 2020/25 No.lu Tebliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularının tümü, Tebliğ ekinde yayımlanan illerin sektörel öncelikleri tablosu esas alınarak hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

3.4. YATIRIM SÜRESİ

- a) Yatırım projelerinin fiziki olarak son tamamlanma tarihi 30/11/2022’dir.
- b) Yatırımın uygulama süresi başvuru sahibi tarafından başvuru formu ve iş planında belirtilmelidir.

c) Başvuru sürecinde belirtilen yatırım uygulama süresi, mücbir sebepler dışında, hiçbir nedenle uzatılmayacaktır.

ç) Ancak, mücbir sebepler kapsamında tamamlanamayacak projeler için 1 (bir) ay önce başvuru yapılması ve Genel Müdürlüğün uygun görmesi halinde iş takviminde belirtilen fakat mücbir sebepler dolayısıyla kaybedilen süre kadar ek süre verilecektir.

Yatırımın tamamlanması: Yatırıma ait fiziki gerçekleşmenin tamamlanması, nihai rapor ve eklerinin bir bütün olarak idareye sunulmuş olması ve idarece de kabul edilmesi ve ödemenin yatırımcı hesabına yatırılmış olması halinde yatırım tamamlanmış sayılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER

4.1. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER

a) 2020/25 No.lu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek üzere hazırlanacak proje başvuruları çiftçiler, gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.

b) Kırsal ekonomik altyapı konularından el sanatları ve katma değerli ürünler hariç, B iş planı kapsamında proje sunacak başvuru sahibi gerçek ve tüzel kişilerin, Bakanlık tarafından oluşturulan tarımsal üretim kayıt sistemine, çiftçi kayıt sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulmuş diğer kayıt sistemlerine son başvuru tarihinden önce kayıtlı olması gerekir. A iş planı kapsamında proje sunacak başvuru sahibi gerçek ve tüzel kişilerin ise; son başvuru tarihinden önce en az bir yıldır (17/12/2020 tarihinden önce kayıtlı ise) söz konusu sistemlere kayıtlı olması gerekmektedir.

c) Tarım dışı sektörlerde ekonomik faaliyetleri olan ve proje sunan gerçek kişilerin kırsal alanda veya kırsal mahallede yaşıyor olmaları ve bu durumu belgelendirmeleri gerekmektedir. Ancak tarım sektöründen başka ekonomik faaliyeti bulunmayan, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesi kapsamında tarım sigortalılığı olan ve sigorta primlerini düzenli ödeyen gerçek kişilerin bu durumu belgelendirmeleri halinde ikametgâh ve başvuruya konu faaliyet alanına bakılmaksızın hibe başvurusu kabul edilir.

ç) Tüm yatırım konuları için son başvuru tarihinden önce kurulan;

- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan kolektif şirket, Limited şirket ve anonim şirketler,
- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna göre kurulmuş kooperatifler ile Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan ıslah amaçlı yetiştirici birlikleri ile bunların üst birlikleri/iktisadi teşekkülleri, 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan iktisadi teşekkülleri, tüzel kişi olarak başvurabilirler.

d) Yukarıda belirtilen kuruluşlar, kuruluş tüzüklerinde/ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet alanları ile ilgili yatırım konularına başvurabilirler.

e) Yukarıda belirtilen kuruluşların, proje başvurusu, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru tarihinden önce yetki almış ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmiş olmaları gerekir.

f) Tüm yatırımlara yönelik proje konularında başvuran yatırımcılardan;

- Çiftçilerin; Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi kaydı, Çiftçi Kayıt Sistemi kaydı veya Su Ürünleri Yetiştiriciliği Belgesi ile çiftçi olduklarına dair belgeyi,
- Tüzel kişilerin idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olduklarına dair taahhünameyi, başvuru ekinde sunmaları gerekir.

4.2. UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHIPLERİ

a) 2020/25 No.lu Tebliğin 11 inci maddesinde açıklanan çiftçi, gerçek ve tüzel kişi haricindekiler ve kamu görevlileri hibe başvurusunda bulunamazlar.

b) Önceki tebliğler kapsamında hibe programından yararlanmış, hibe sözleşmesi imzalamış ancak kendi isteği dışında Bakanlıkça feshedilmiş proje başvuruları olan yatırımcılar beş yıl süreyle hibe başvurusunda bulunamazlar. Ayrıca hibe sözleşmesi imzalayan ancak yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayan, önceki tebliğler kapsamında hibe programından yararlanmış ancak fesih sürecinde bulunan proje başvuruları olan yatırımcılar hibe başvurusunda bulunamazlar.

c) Aynı başvuru döneminde tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler hariç, tüzel kişi olarak hibe başvurusunda bulunulması halinde ortaklar ayrıca çiftçi ve gerçek kişi olarak veya farklı tüzel kişi ortaklıkları olarak hibe başvurusunda bulunamazlar. Çiftçi, gerçek ve/veya tüzel kişilerin hibe başvurusunda bulunmaları halinde, oluşturdukları ya da oluşturacakları farklı tüzel kişi/ortaklar ayrıca hibe başvurusunda bulunamazlar. Sonraki dönemlerde yapılacak başvurular için ise Tebliğde yer alan süre kısıtlarına uyulması gerekir.

Ayrıca; aşağıda belirtilen durumlardan herhangi birinin varlığında, diğer tüm koşullar sağlansa dahi başvuru sahipleri hibe desteği almak amacıyla başvuruda bulunamazlar.

ç) Haklarında iflas, konkordato veya tasfiye kararı alınanlar, mal varlığı ya da işlerinin yönetimi atanmış kayyum veya vasi tarafından idare edilenler,

d) Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal hükümleri uyarınca, sosyal sigorta primi veya vergi ödemesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,

e) Kamu haklarından mahrum olanlar, hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikap, nitelikli zimmet, sahtecilik, hileli iflas suçu işlemiş olanlar, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olanlar, tutuklu bulunanlar, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştıranlar, Devlet sırlarını açığa vuranlar, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlardan haklarında kesin hüküm ve/veya idari bir karar olanlar veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyeti olanlar,

f) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan dolayı hükümlü bulunanlar ve Türk Ceza Kanunu'nun 102 nci, 103 üncü ve 104 üncü maddelerinde düzenlenen suçlardan adli sicil kaydı olanlar,

g) Bakanlık tarafından destek dışı işletmeler kapsamına alınanlar hibe başvurusunda bulunamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. HİBEYE ESAS PROJE TOPLAM TUTARLARI VE DESTEKLEME ORANI

5.1. YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI

a) 2020/25 No.lu Tebliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularında A iş planı kapsamında proje sunan yatırımcılar için hibeye esas proje tutarı 300.000 TL, B iş planı kapsamında proje sunan yatırımcılar için hibeye esas proje tutarı 600.000 TL üst limitini geçemez.

b) B iş planı kapsamında hibeye esas proje tutarı alt limiti 20.000 TL'dir. Bu limitin altındaki başvurular kabul edilmez.

c) Başvuruların kabul edilmesi halinde; hibeye esas proje tutarı üst limitinin %50'sine kadar hibe yoluyla destek verilir. Başvuru sahipleri hibeye esas makine ekipman alım tutarının %50'si oranındaki katkı payını, aynı katkıyı ve toplam makine ekipman alım tutarına ait Katma Değer Vergisi (KDV)'nin tamamını kendi öz kaynaklarından temin etmekle yükümlüdür.

ç) Hibe sözleşmesinde belirlenen hibeye esas makine ekipman alım tutarı üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı fiili gerçekleştirmeler sonucunda ortaya çıkar.

d) Makine ekipman alım tutarının hibe desteği kısmı, kamu kaynakları kullanılarak karşılandığı için yatırımcılar tarafından sağlanması gereken katkı payının finansmanında hiçbir şekilde kamu kaynakları kullanılamaz.

e) Proje bütçesi KDV hariç hazırlanır.

f) Proje toplam tutarının bu maddede belirlenen hibeye esas proje tutarını aşması durumunda, artan kısma ait işlerin proje sahiplerince aynı katkı olarak finanse edilmesi ve yatırım süresi içerisinde tamamlanması gerekir. Bu durumun hibe başvurusu ile beraber taahhüt edilmesi şarttır.

g) Program kapsamında küçük ölçekli ekonomik faaliyetlere yönelik yatırım tesislerinin desteklenmesi amaçlandığından başvuruda belirtilen proje toplam tutarı ile yatırım konusunun tam olarak gerçekleşmesi sağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

6. PROJE GİDERLERİ

6.1. HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI

2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında hibe desteği verilecek proje giderlerinin;

- a) Yatırımcı ile imzalanan hibe sözleşmesinden sonra gerçekleştirilmesi,
- b) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan tatbikat projesinde belirtilmiş olması ve hibe desteği verilecek proje giderleri kapsamında yer alması,
- c) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan proje bütçesi tablosundaki hibeye esas proje giderlerinin, tüm başvurularda yatırım tutarı ve destekleme oranı limitlerinin içerisinde kalması,
- ç) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan iş planında öngörülen yatırım süresi içerisinde gerçekleşmesi,
- d) Hibe desteği kapsamındaki giderlerin Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun olması ve belgelere dayandırılması, gerekir.

6.2. GİDER KALEMLERİ

- a) Yatırım projesinin ayrılmaz bir parçası ve projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan bu maddede belirtilen giderler, ilgili bölümlerde belirtilen istisnalar geçerli olmak kaydıyla hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- b) Yatırım uygulamalarına ait;
  - İnşaat işleri alım giderlerine,
  - Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine, hibe desteği verilir.
- c) Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri; Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun olarak yapılmış satın alımlar sonucunda belirlenen yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır.

ç) Yatırımcılar tarafından sürekli çalıştırılan, düzenli, dönüşümlü, yarı zamanlı ve geçici olarak işe alınmış kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar ile proje başvurusunda bulunan yatırımcı ve yatırımcı ortakları yüklenici olamazlar.

d) Hibeye esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir

e) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarı, uygulama sürecinde artırılamaz. Ancak sözleşmeye bağlanan tutarı aşmaması, başvuruda bütçelendirilen ve iş kalemlerinde gösterilen inşaat/makine ekipman alımı ile ilgili kalemlerde kapasite azalışı olmaması kaydıyla, inşaat/makine ekipman alımı ile ilgili kalemler arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmaması şartıyla aktarımlar yapılabilir. İnşaat/makine ekipman ile ilgili kalemlerde satın alma rehberine ve/veya teknik şartnamelere uygun olarak alımı yapılmayan/yapılamayan ve uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen kalemler ikinci el alımı olmamak şartı ile projelerin amacına ve kapasitesine uygun olarak aynı katkı ile temin edilebilir. Aynı katkı ile karşılanan kalemler tesisin faaliyete geçmesinde engel oluşturmadığı takdirde Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında hibeye esas kalemlerden düşülür ve nihai ödeme tutarı belirlenir.

f) Yatırımcı, hibeye esas proje giderlerinden inşaat ve makine ekipman alımlarını ayrı ayrı ihale edebileceği gibi bu alımların tamamını tek bir ihaleyle de yapabilir.

g) Program kapsamında sadece B iş planında inşaat bütçelendirilmesine izin verilir.

ğ) Teklifte yer alan fiyatlar, öncelikle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı poz listelerinde yer alan fiyatlar olmalı, bu Bakanlığın poz listesinde yer almaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşları poz fiyatları kullanılmalıdır. Bu listelerde bulunmayan pozlar için İl Referans Fiyat Komisyonu tarafından belirlenen referans fiyatlar kullanılabilir. (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı poz listeleri güncellemeleri, son başvuru tarihinden önce yayımlanan "TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranları Cetveline" göre yapılacaktır.)

6.2.1 İNŞAAT İŞLERİ ALIM GİDERLERİ

a) Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan inşaat işlerini kapsar.

b) Çelik silo, soğuk hava deposu ve sera yatırımları hariç yeni yatırım ve kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması niteliğindeki başvurularda hibeye esas proje gideri sadece inşaat faaliyetinden ibaret olamaz.

c) İnşaatın yapılma yöntemi ile kullanılacak teknolojiyi açıklayan, inşaat işleriyle doğrudan ilgili malzeme, işçilik, makine, ekipman kullanım veya iş makinesi giderlerini kapsayan ve gider türü, ölçü birimi, miktar, birim fiyat ve tutar ayrıntılarını da içeren taslak yapım şartnameleri ve uygulama aşamalarını süreleriyle birlikte gösteren bir iş programı da proje başvuru ekinde sunulur.

ç) Başvuru aşamasında başvuru sahibi inşaat işlerine yönelik olarak avan proje veya tatbikat projesi sunmak konusunda serbesttir. Ancak, hibe sözleşmesi aşamasında onaylanmış tatbikat projesinin sunulması zorunludur.

d) Başvuru sahibi tarafından avan projeye dayanılarak oluşturulacak hibeye esas proje tutarında oluşabilecek yanılmalar ve sapmalardan proje sahibi sorumludur.

e) Avan proje ile başvurulması halinde; hazırlatılacak mimari projeye uygun makine yerleşim planı, inşaat, elektrik ve sıhhi tesisat projeleri yaklaşık maliyetleri veya toplam inşaat alanının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının metrekaşe birim fiyatları ile hesaplanan yaklaşık maliyeti başvuru dosyasında bulunmalıdır. Bu durumda projelerde onay şartı aranmaz. Hibe sözleşmesi aşamasında ise ilgili Kanun ve mevzuata uygun proje değişiklikleri yapılabilir, bu durumda oluşacak fiyat artışları aynı katkı ile karşılanır.

f) Tatbikat projesi ile başvurulması halinde; mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat vb. projeler ile bunların ayrıntılı metraj ve yaklaşık maliyetlerinin sunulmuş olması gerekir. Aşağıdaki hususları taşımayan proje evrakı reddedilecektir:

1. Detaylı metraj cetveli ilgili odaya kaydı bulunan mühendis/mühendisler (Harcama kalemlerine göre inşaat mühendisi, mimar, elektrik mühendisi ya da makine mühendisi) tarafından imzalanmış, tarih atılmış ve kaşelenmiş olmalıdır. Mühendislere ait oda kayıt belgeleri başvuru aşamasında veri giriş sisteminin ilgili kısmına yüklenmelidir.
2. Elektrik tesisat projeleri ve mekanik projeler ilgili odaya kaydı bulunan proje müellifi tarafından imzalanmış, tarih atılmış ve onaylanmış olmalıdır. Müelliflere ait oda kayıt belgeleri başvuru aşamasında veri giriş sisteminin ilgili kısmına yüklenmelidir.

g) Sunulan projelerde kazı, dolgu ve reglaj işleri; yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6'sını aşamaz.

ğ) Yeni tesis ve kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması niteliğindeki projelerde idari kısımlarla ilgili harcamalar, idari bina (ofisler, yatakhane, yemekhane, soyunma odası, tuvaleti de kapsayacak şekilde) ve bekçi kulübesi, teşhir ve satış reyonu, bakıcı evi, jeneratör odası, ihata duvarı, işletme içi yollar hibeye uygun harcamalar kapsamında değerlendirilir. Bu harcamaların toplamı hibeye esas inşaat giderinin %15'ini, her yapı için kazı, dolgu ve reglaj işleri yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6'sını ve alansal olarak idarî alan, toplam inşaat alanının %30'unu aşamaz. Bu kısıtlara uygun olmayan bütçelendirmeler olması halinde proje kabul edilmez.

Bakıcı evi hibeye esas proje maliyeti içinde 75 bin TL'yi aşamaz.

h) Mesken ve benzeri yapıları kapsayan proje başvuruları ve çevre düzenlemesi harcamaları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

i) Proje uygulaması ile ilgili mevzuat gereği başvuru sırasında alınması gerekli izin, ruhsat, denetim işleri ve uygulamalar ile yapılması zorunlu olan tüm işlemlerin yerine getirilmesinden yatırımcılar sorumlu olup izin ve ruhsatlar hibe sözleşmesi ekinde sunulmalıdır. Eğer izin ve ruhsatlar, tesis tamamlandıktan sonra alınabilecek ise en geç nihai rapor ekinde sunulmak zorundadır.

i) Proje tamamlanma süresi, mücbir sebepler hariç projelerin 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen son tamamlanma tarihini geçemez.

j) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistemler de destek kapsamındadır. Bu faaliyet kapsamındaki yatırımların başvuru sahibinin statüsüne bakılmaksızın kırsal alanda veya kırsal mahallede olması gerekmektedir. Üretilen enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şart değildir. Bu destek sadece yaylacı ve göçer faaliyetleri kapsamında süt/besi (büyükbaş-küçükbaş) yetiştiriciliği/arıcılık/bal üretimi ile bitkisel üretim yapan küçük ölçekli aile işletmelerini kapsamaktadır. Küçük ölçekli yaylacı ve göçerler ile bitkisel üretim yapan yatırımcılar, makine ve malzeme alımlarına ek olarak işletmelerinin enerji talebini karşılamak amacıyla 3 kW'a kadar şebekeden bağımsız (off-grid) veya stand-alone sistem için projelendirme yapabilir. Yapılacak yatırımlarda yatırım uygulama adresi dışında kalan kablolama işlemleri uygun harcama olarak kabul edilmez.

k) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistemlerde bağlantı anlaşması istenmez. İPDK ve İPYB, işletmelerin şebekeden bağımsız (off-grid) olması kaydıyla yaptığı yenilenebilir enerji yatırımları için proje onay yetkisine sahiptir. Gerekli incelemeler sonucunda destek almaya hak kazanan başvuru sahibi, projeyi taahhüt ettiği süre içerisinde tamamladıktan sonra nihai ödeme ekinde sistemin çalıştığına dair geçici kabul tutanağını il müdürlüğüne sunmak zorundadır.

l) Yatırım yapılacak yerin, ilgili kuruluş tarafından statik onayı verilmiş çatı üstü ya da arazi olmasında bir engel yoktur.

m) Yeni tesis niteliğindeki başvurular inşaat ve makine bütçesi içermelidir. İnşaat gideri; yeni yatırımlarda hibeye esas proje tutarının %80'inden, kapasite artırımına yönelik yatırımlarda %60'ından, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırımlarda ise %20'sinden fazla olamaz. Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırımlarda inşaat bütçesi şartı aranmaz.

6.2.2. MAKİNE, EKİPMAN VE MALZEME ALIM GİDERLERİ

a) Program çerçevesinde yapılacak yeni makine, ekipman ve malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütünü'nün parçası olduğu takdirde finanse edilir.

b) Yeni tesis ve kapasite artırımını niteliğindeki başvurularda hibeye esas proje gideri sadece makine ve ekipman alım giderinden ibaret olamaz.

c) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki başvurularda hibeye esas proje tutarının tamamı makine ve ekipman alım giderinden ibaret olabilir.

ç) Yerli malı belgeli makine ve ekipman alımlarında, alım bedeli, proje sahasına teslim giderleri ve montaj giderlerinin tek bir alım faturası şeklinde düzenlenmesi durumunda uygun harcama kapsamında değerlendirilerek hibe desteği verilir. Ayrı faturalandırılmaları durumunda ise sadece mal alım bedeline hibe desteği verilir.

d) Makine ve ekipmanın projede kullanım amacını ve üretimdeki gerekliliğini belirten taslak teknik şartname proje başvuru ekinde sunulur.

e) Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme gibi işletme giderlerine hibe desteği verilmez.

f) Trafo ve jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

g) Bilişim sistemleri ve eğitimi ile ilgili satın alımlar makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında değerlendirilir.

ğ) Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu ve üretim aşamalarında gerekli olduğuna dair raporu hazırlayan ve tasdik eden kişilerin ilgili meslek odalarına kayıtlı olmaları şarttır.

h) Elektrikli traktör, balya ve silaj makinesi alımları hariç, hibeye esas tutar ile aynı katkının beraber bütçelendirildiği bütün/monoblok yapıdaki makine ve ekipmanlar hibeye uygun giderler kapsamında değerlendirilmez.

ı) Hibe sözleşmesi öncesi, yatırımcının inşaat işleri ve/veya makine, ekipman ve malzeme alım giderleri işleri ile ilgili yüklenicilerden kaynaklanan sorunlar nedeniyle satın alma işlemlerinin gerçekleştirilmesi için ek süre talep etmesi halinde, il müdürlüklerince yapılacak inceleme sonucu durumu uygun mütalaa edilenler için yatırım sürelerinin 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen son tamamlanma tarihlerini geçmemeleri şartı ile hibe sözleşmesi imzalaması süresine ek olarak otuz gün süre verilir. Mücbir sebepler hariç olmak üzere verilen ek otuz günlük süre içinde satın alma rehberine uygun işlem gerçekleştirilemez ise hibe sözleşmesi imzalanmaz.

i) Yatırımcının, yatırımı kapsamında destek almak istediği (yapım işlerinde kullanılacak makine, ekipman ve malzemeler ve arı kovanları hariç) makine, ekipman ve malzemeler için; satın alma uygunluk onayı almak üzere il proje yürütme birimine sunduğu satın alma evrakının ekinde yüklenici olarak seçilen imalatçı, bayi veya tedarikçinin temin edeceği belgeler satın alma rehberinde belirtilmiştir.

j) B iş planı kapsamında alımı gerçekleştirilecek makine ekipman için Uygulama Rehberi Ekleri Ek-1b'de yer alan referans fiyatlar kullanılacaktır.

6.3. PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER

a) Proje giderlerine uygun olmayan ve hibe desteği kapsamı dışında kalan giderler şunlardır:

- Her türlü borçlanma giderleri,
- Faizler,
- Başka bir kaynaktan finanse edilen harcama ve giderler,
- Kira giderleri,
- Kur farkı giderleri,
- Arazi, arsa ve bina alım bedelleri,
- Binanın yakıt, su, elektrik ve aidat giderleri,
- Ayrı faturalandırılmış nakliye ve montaj giderleri,
- Bankacılık giderleri,
- Denetim giderleri,
- KDV ve ÖTV dâhil iade alınan veya alınacak vergiler,
- İkinci el/kullanılmış makine-ekipman alım giderleri,
- Proje yönetim ve danışmanlık giderleri,
- Makine tamir ve parça alım giderleri,
- Laboratuvar sarf malzemeleri,
- Elektrikli traktör, balya ve silaj makinesi alımları hariç, hibeye esas tutar ile aynı katkının beraber bütçelendirildiği bütün/monoblok yapıdaki makine ve ekipmanlar,
- Mücbir sebepler hariç 2020/25 No.lu Tebliğ ile belirlenen yatırım süreleri içinde gerçekleştirilmeyen giderler.

b) Program kapsamında hibe sözleşmesi onaylanmayan projelerle ilgili yapılan hiçbir harcama karşılanmaz, bu giderlerden dolayı herhangi bir sorumluluk ve yükümlülük üstlenilmez.

c) Bakanlık tarafından yayımlanan güncel uygulama rehberi ve satın alma rehberinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilmeyen, belgelendirilmeyen ve ibraz edilmeyen her türlü satın alma gideri, hibeye esas gider kapsamında olsa dahi hibe desteğinden karşılanmaz.

6.4. AYNI KATKILAR

a) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, yatırımcılar tarafından hibeye esas proje giderleri dışında kendi kaynakları kullanılarak bina, malzeme, makine ve ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, yatırım süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile ayni katkı olarak değerlendirilir. Ancak iş takvimleri ve uygulamalar sırasında bu katkıların tamamının yatırımcı tarafından, hibeye esas proje giderlerine yönelik kullanımlar yapılmadan önce veya eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesi zorunludur. Başvuru sahipleri, bu hususları başvuru formlarında taahhüt ederler.

b) Ayni katkılar, hibeye esas proje giderleri kapsamında öngörülmüş satın alımlardan ayrı bağımsız ihaleler veya gerçekleştirmeler şeklinde yapılır.

c) Başvuru aşamasında ayni katkı olarak taahhüt edilen işlerin projede öngörülen nitelik, nicelik ve büyüklükte gerçekleştirilmesi şarttır.

ç) Yapılacak ayni katkılar, yatırımcının yapmakla yükümlü olduğu katkı payının yerine ikame edilemez.

d) Proje sahiplerinden veya iş birliği yapılan kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, vb. ayni katkı olarak proje yatırım tutarına dâhil edilmez.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. PROJE BAŞVURULARI

7.1. BAŞVURU SÜRESİ

- a) Başvurular 31/10/2021 tarihinde başlayıp 28/01/2022 tarihi saat 23:59'da sona erecektir.
- b) Son başvuru tarihi bitiminde veri giriş sistemi başvurular için veri girişine kapatılır.
- c) Yapılan başvurular son haliyle işleme alınır.
- ç) Başvuru süresi içerisinde işlemleri tamamlanmayan başvurular kabul edilmeyecektir.
- d) Son başvuru tarih ve saatinden sonra gelen başvuru dosyaları kabul edilmeyecektir.

7.2. BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK

- a) Başvuracak gerçek ve tüzel kişiler, program konusunda il proje yürütme biriminden ihtiyaç duydukları bilgiyi alabilirler.
- b) İl proje yürütme birimlerinde verilecek bilgi, proje hazırlanmasında karşılaşılabilecek sorulara cevap vermekle sınırlı olup projenin kabul edilmesi konusunda bir taahhüt niteliği taşımaz.
- c) İl proje yürütme birimi, yatırımcılara kesinlikle proje hazırlayamaz.
- ç) Başvuru sahipleri, programa ait güncel uygulama rehberi ve içinde yer alan başvuru formları ve bilgilendirici dokümanlar ile satın alma rehberini il müdürlüğü veya "www.tarimorman.gov.tr" internet sayfasından temin edebilirler.
- d) Bakanlık tarafından düzenlenecek eğitim, çalıştay ve bilgilendirme toplantıları "www.tarimorman.gov.tr" internet adresi aracılığıyla duyurulur.

7.3. BAŞVURULACAK ADRES

Program ile ilgilenen gerçek ve tüzel kişiler, başvurularını "www.tarimorman.gov.tr" (<https://edys.tarim.gov.tr/Tarim/onlinebasvuru.aspx?tip=3>) girişinden hibe başvurusu için üyelik kaydı yapılır. Sistemden gelecek otomatik aktivasyon) internet adresinden yaparlar.

7.4. BAŞVURU ŞEKLİ

- a) Proje başvurusu; 2020/25 No.lu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek amacıyla Tebliğin 11 inci maddesinde belirtilen niteliklere sahip çiftçi, gerçek ve tüzel kişiler tarafından uygulama rehberinde yer alan başvuru formu ve eklerine uygun olarak yapılır.
- b) 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının girişi veri giriş sistemi üzerinden yapılır.

7.5. PROJE BAŞVURU DOSYALARI

- a) Proje başvuru dosyaları;
  - Başvuru formu,
  - Ekleri,
  - Destekleyici belgeler

olmak üzere üç ana bölüm halinde hazırlanmalıdır. Proje başvurusuna esas belgelerin elektronik ortamda girişleri yapılır.

b) Hibe başvuru formu ile birlikte başvuru formu eklerinden yatırım özeti, yatırım projesi, başvuru sahibine ait bilgi ve belgeler ile proje bütçe tablolarının veri girişleri elektronik ortamda www.tarimorman.gov.tr internet adresindeki ilgili alanlara eksiksiz olarak yapılır.

c) Proje başvuru formu eklerine ait yatırım işletme planı, ve başvuru aşamasında yüklenmesi gereken "Ek-2 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi"nde belirtilen diğer destekleyici belgeler veri giriş sistemine yüklenir.

ç) Başvurunun doğru değerlendirilebilmesi için başvuru evrakları dikkatli ve olabildiğince açık bir şekilde doldurulmalıdır. Gerekli tüm taahhütname, belge ve dokümanlar ile iş planının ve teknik projenin başvuru dosyasında uygun ve tam olarak yer alması zorunludur.

7.5.1. BAŞVURU DOSYASI HAZIRLANMASI VE TESLİMİ BAŞVURU AŞAMASI

A İş Planı Başvuruları

A- Veri Giriş Sistemi Üzerinden Başvuru Yapılması

Giriş

Adım-1

Bakanlık resmi internet sitesinde (www.tarimorman.gov.tr) sağ kısımda bulunan hızlı erişim sekmesinden KKYDP Başvuru yazılı kısmına giriş yapılır.

Adım-2

<https://edys.tarim.gov.tr/Tarim/onlinebasvuru.aspx?tip=3> girişinden hibe başvurusu için üyelik kaydı yapılır. Sistemden gelecek otomatik aktivasyon postası aktifleştirilerek sisteme kayıt olunur.

Adım-3

Yatırıma uygun “Başvuru Formu” bilgisayara indirilir. Bilgisayara indirilen “Başvuru Formu” bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım-4

Eklenecek belgeler ve dokümanlar “Ek-2 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi” dikkate alınarak hazırlanır ve taranır.

Başvuru Formu ile eklenecek dosyalar bölümüne Ek-2’ye göre hazırlanmış dokümanlar eklenerek veri giriş sistemi üzerinden başvuru tamamlanır.

B- Hibe Sözleşmesi Aşaması

Adım-1

Veri giriş sistemi üzerinden gönderilen Başvuru Formu, Bütçe Detaylı Tabloları, Teknik özellikleri bildirir belge ve diğer yüklenen dosyalardaki dokümanların çıktıları alınır.

Adım-2

Başvuru dosyasının düzenlenmesi yapılır. Başvuru Formu ve eklerinde yer alan resmi belgeler, taahhütname, diğer belge ve dokümanlar ile varsa proje çizimleri sıralamaya uygun olarak düzenlenir. Yatırım ile ilgili teknik özellikleri bildirir belge ve proforma fatura ayrı bir dosya/klasörde verilmelidir.

Adım-3

Başvuru Formu tüm sayfaları başvuru sahibi tarafından paraflanır. Başvuru dosyasında yer alan Başvuru Formu ve başvuru eklerinin iki kopyası oluşturulur. Başvuru dosyası, biri orijinal diğeri orijinalden alınan kopya olmak üzere, her birinin üzerinde “Orijinal” ve “Kopya” ibareleri yer alacak şekilde toplam iki nüsha olarak hazırlanır.

Adım-4

İki nüsha halindeki başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası (1 orijinal, 1 kopya) tek bir paket (zarf, kutu, ambalaj vb.) içerisinde yer alacak şekilde ve bu paketin üzerine “KKYDP 2021-2022 Başvuru Dönemi” ve “Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları Kapsamında A İş Planı Proje Başvurusu” yazılarak teslim hazırlanır. Bir orijinal ve bir kopya olarak hazırlanmış başvuru paketi, hibe sözleşmesi imzalanması aşamasında yatırımın uygulanacağı ildeki il müdürlüğüne elden teslim edilir.

Teslim aşamasında yapılan kontrollerde teslim edilme şartlarını taşıyan dosyalar hibe sözleşmesi imzalanmak üzere kabul edilir.

Posta, faks, elektronik posta ya da diğer yöntemlerle gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen dosyalar kabul edilmeyecektir.

Başvuru dosyasında, proje sahibi tarafından hazırlanan belge ve dokümanların ilgili yerlerine mutlaka tarih atılmalıdır.

Veri giriş sistemi üzerinden oluşturulan başvuru planı ve başvuru ekindeki dokümanlar aynı olmalıdır. Veri giriş sistemine yüklenen tüm belgeler ile bunların başvuru dosyasında yer alan çıktıları aynı olmalıdır.

Başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, tüzel kişilerde ise tüzel kişi adına imzaya yetkili kişi tarafından teslim edilmez ise başvuru kabul edilmeyecektir. Proje sahibi başvuru dosyasını Bakanlık il müdürlüğüne sunma aşamasında bu hususlara dikkat etmelidir.

Veri giriş sisteminde yapılan tüm başvurulara “Proje Numarası” verilecektir. Proje sahibi yatırımcı, Bakanlık ile yapacağı yazışmalarda bu numarayı kullanacaktır.

Hibe sözleşmesi öncesinde **yapılacak bildirimler il müdürlüklerinin ilan panosunda listelerin askıya çıkarılması ve/veya resmi internet sitesinde yayımlanması suretiyle yapılır. Hibe sözleşmesi sonrasında ise** proje sahiplerine yapılacak bütün bildirimler, başvuru formunda belirtilen resmi posta iletişim adresi üzerinden yapılacaktır. Yatırımcının bu adresi yanlış/eksik/hatalı bildirmesi veya adresinde bulunulmaması kendi sorumluluğu altındadır.

B İş Planı Başvuruları

A- Veri Giriş Sistemi Üzerinden Başvuru Yapılması

Adım-1

Bakanlık resmi internet sitesinden (www.tarimorman.gov.tr) sağ kısımda bulunan hızlı erişim sekmesinden **KKYDP Başvuru** yazılı kısmına giriş yapılır.

Adım-2

<https://edys.tarim.gov.tr/Tarim/onlinebasvuru.aspx?tip=3> girişinden hibe başvurusu için üyelik kaydı yapılır. Sistemden gelecek otomatik aktivasyon postası aktifleştirilerek sisteme kayıt olunur.

Adım-3

Sistemden yatırıma uygun “Başvuru Formu Formatı” ve “İşletme Planı Formatı” bilgisayara indirilir.

Adım-2

Bilgisayara indirilen “Başvuru Formu” bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım-3

Bilgisayara indirilen “İşletme Planı” bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım-4

Eklenecek belgeler ve dokümanlar “Ek-2 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi” dikkate alınarak hazırlanır ve taranır.

Adım-5

Başvuru Formu ve İşletme Planı ile eklenecek dosyalar bölümüne Ek-2’ye göre hazırlanmış dokümanlar eklenerek veri giriş sistemi üzerinden başvuru tamamlanır.

B- Hibe Sözleşmesi Aşaması

Adım-1

Veri giriş sistemi üzerinden gönderilen Başvuru Formu, İşletme Planı ve Bütçe Detaylı Tabloları, Teknik Proje ile diğer yüklenen dosyalardaki dokümanların çıktıları alınır.

Adım-2

Başvuru dosyasının düzenlenmesi yapılır. Başvuru formu/işletme planı ve eklerinde yer alan; resmî belgeler, taahhütnameler, diğer belge ve dokümanlar ile proje çizimleri sıralamaya uygun olarak düzenlenir. Düzenlenecek tahmini iş planı ve teknik proje, başvuru dosyasında başvuru formu, işletme planı ve eklerinden sonra yer almalıdır. Yatırım ile ilgili mimari projeler (mevcut ve planlanan binaları gösteren vaziyet planını ve mahal listesini de içeren), statik projeler, elektrik tesisat projeleri, mekanik tesisat projeleri, metraj cetveli, tek hat şeması ve makine-ekipman yerleşim planı ayrı bir dosya/klasörde verilmelidir.

Başvuru formunun/işletme planının tüm sayfaları başvuru sahibi tarafından paraflanır.

Adım-3

Başvuru dosyasında yer alan başvuru formu/işletme planı, başvuru ekleri, çizimler ve teknik projenin iki kopyası oluşturulur. Başvuru dosyası, biri orijinal diğeri orijinalden alınan kopya olmak üzere, her birinin üzerinde “Orijinal” ve “Kopya” ibareleri yer alacak şekilde toplam iki nüsha olarak hazırlanır.

Adım-4

İki nüsha halindeki başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası (1 orijinal, 1 kopya) tek bir paket (zarf, kutu, ambalaj vb.) içerisinde yer alacak şekilde ve bu paketin üzerine “KKYDP 2021-2022 Başvuru Dönemi” ve “Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları B İş Planı Kapsamında Proje Başvurusu” yazılarak teslim hazır hale getirilir. Bir orijinal ve bir kopya olarak hazırlanmış başvuru paketi, hibe sözleşmesi imzalanması aşamasında yatırımın uygulanacağı ildeki il müdürlüğüne elden teslim edilir.

Veri giriş sistemi üzerinden oluşturulan başvuru planı ve başvuru ekindeki dokümanlar aynı olmalıdır. Veri giriş sistemine yüklenen işletme planı, teknik proje, tüm teknik şartnameler ve yapım işlerinde keşif özetleri ile bunların başvuru dosyasında yer alan çıktıları aynı olmalıdır.

Posta, faks, elektronik posta ya da diğer yöntemlerle gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen dosyalar kabul edilmeyecektir.

Başvuru dosyasında, proje sahibi tarafından hazırlanan belge ve dokümanların ilgili yerlerine mutlaka tarih atılmalıdır.

Başvuru dosyası, ekleri ve satın alma dosyası gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, tüzel kişilerde ise tüzel kişi adına imzaya yetkili kişi tarafından teslim edilmez ise başvuru kabul edilmeyecektir. Proje sahibi başvuru dosyasını Bakanlık il müdürlüğüne sunma aşamasında bu hususlara dikkat etmelidir.

Teslim aşamasında yapılan kontrollerde teslim edilme şartlarını taşıyan dosyalar hibe sözleşmesi imzalanmak üzere kabul edilir.

Veri giriş sisteminde yapılan tüm başvurulara “Proje Numarası” verilecektir. Proje sahibi yatırımcı, Bakanlık ile yapacağı yazışmalarda bu numarayı kullanacaktır.

Hibe sözleşmesi öncesinde **yapılacak bildirimler il müdürlüklerinin ilan panosunda listelerin askıya çıkarılması ve/veya resmi internet sitesinde yayımlanması suretiyle yapılır. Hibe sözleşmesi sonrasında ise** proje sahiplerine yapılacak bütün bildirimler, başvuru formunda belirtilen resmi posta iletişim adresi üzerinden yapılacaktır. Yatırımcının bu adresi yanlış/eksik/hatalı bildirmesi veya adresinde bulunulmaması kendi sorumluluğu altındadır.

7.6. BAŞVURU NUMARASI

Başvurular öncelikle elektronik ortamda yapılacağından başvuru numarası bu aşamada sistem tarafından otomatik olarak verilecektir.

PROJELERE NUMARA VERİLMESİ

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. PROJE BAŞVURULARININ İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1. İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

a) Program kapsamında, başvurusu alınan projelerin incelenmesi ve ilk değerlendirmeleri bu bölümde belirtilen kriterlere göre il proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılır. Başvuruların, 2020/25 No.lu Tebliğe ve güncel uygulama rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden il proje değerlendirme komisyonu sorumludur.

b) İl proje değerlendirme komisyonunun oluşturulma ve çalışma şekilleri valilik tarafından son başvuru tarihinden önce belirlenir ve taraflara duyurulur.

c) İl proje değerlendirme komisyonuna, değerlendirme sürecinde gerekli tüm teknik ve lojistik desteğin sağlanması, tabloların düzenlenmesi, proje özetlerinin hazırlanması, verilerin muhafazası gibi konularda çalıştırılması amacı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir.

ç) Valilik makamının ihtiyaç duyması halinde teknik alt komisyon görevlendirilebilir.

d) Oluşturulan alt komisyon il proje değerlendirme komisyonu ile eş zamanlı olarak projelerin incelemesini tamamlar.

8.2. YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ

a) İl proje değerlendirme komisyonu, son başvuru tarihini takip eden ilk iş günü yapılacak toplantıda çalışma usul ve esaslarını belirler ve ilk beş iş günü içinde öncelikli olarak proje başvuru dosyalarında istenen belgeleri Ek-2'de yer alan Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre "var/yok/muaf" şeklinde değerlendirir.

b) Ek-2'de yer alan "Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi"ne göre belge ve dokümanlarının tam olduğu tespit edilen başvurular uygunluk yönünden incelenir.

c) Eksik belge ve/veya dokümanı olan başvurulara ait Ek-2 "Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi"nde yer alan belge veya dokümandan A iş planı için en fazla 3 (üç); B iş planı için en fazla 5 (beş) belge ve/veya dokümanın eksik olması durumunda eksik belge ve/veya doküman tamamlanır (Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesinde yer alan B iş planı için 20 maddeden en fazla beşinde; A iş planı için 10 maddeden en fazla üçünde eksik olması durumunda). Eksik belge ve/veya dokümanlar, il müdürlüğünün ilan panosunda ve il müdürlüğü internet sayfasında beş iş günü süre ile ilan edilir. Bu süreyi takiben beş iş günü içinde başvuru sahipleri, sistem üzerindeki eksik evrak tamamlama bölümünden eksik belge ve/veya dokümanlarını sisteme yükleyerek tamamlar. İlk başvuruda yüklenen hiçbir belge ve/veya dokümanda eksik tamamlama hariç düzeltme veya değiştirme yapılamaz. Tamamlanan belge ve/veya doküman son başvuru tarihinden sonraki bir tarihi içeremez ancak yatırımcının söz konusu belgeyi almak için ilgili kuruma başvuru süresi bitmeden başvurmuş olması halinde, son başvuru tarihinden sonraki tarihi içeren belgeler de kabul edilir. Eksik belgelerin ilan edilmesini takiben beşinci günün sonunda sistem evrak eklemeye kapatılır ve bu tarihten sonra evrak kabul edilmez. Eksik evrak tamamlama veri giriş sistemi üzerinden yapılır.

ç) İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre tam ve içeriği uygun olan başvurular ve ekleri, Ek-3 Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosuna göre değerlendirmeye alınır. İl proje değerlendirme komisyonu, inşaat ve makine-ekipmanların mevzuat ve uygunluğunu teknik alt komisyonlar oluşturarak inceleyebilir.

d) Komisyon, bu değerlendirmeleri son başvuru tarihini takiben en geç otuz gün içerisinde tamamlar ve görevi sona erer.

8.3. BAŞVURU SAHİPLERİNİN VE PROJELERİN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

a) 2020/25 No.lu Tebliğin 11 inci maddesinde belirtilen kriterlere göre başvuru sahiplerinin, eğer varsa ilişkili kurumların ve projenin uygunluğunun incelenmesi, Ek-3'te yer alan Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu kriterlerine göre yapılır. Ek-3'te yer alan kriterlerin herhangi birinden uygunluk oluru almayan projelerin başvuruları değerlendirme dışında tutulur. Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu kriterlerine göre uygun görülen başvurular değerlendirmeye alınır.

Başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluk değerlendirme tablosunda bir cevabın “hayır” olması halinde başvuru reddedilerek hibe başvurusu ile ilgili değerlendirmeye son verilmelidir.

8.4. BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Proje başvurularının yapılacak değerlendirmelerinde; başvuru sahibinin niteliği, yatırım yerinin karakteristiği, yatırım konusu, yatırımın sektörel önceliği ve başvuru sahibinin daha önce hibeden yararlanma durumu gibi kriterler göz önüne alınır.

b) Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına ait proje değerlendirme kriterleri ilgisine göre Ek-4'te belirtilmiştir. Proje değerlendirme kriterlerinden toplamda elli ve üzerinde puan almış olan proje başvuruları uygun başvurular olarak kabul edilir.

c) Değerlendirme neticesinde, değerlendirme kriterlerinden elli ve üzeri puan almış olan başvurular, Ek-5'te yer alan kırsal ekonomik altyapı yatırımları sektörel bazda il öncelik sıralamaları dikkate alınarak aldıkları nihai puana göre en büyükten en küçüğe doğru asıl ve yedek liste olarak sıralanır ve teklif listeleri hazırlanır. Genel değerlendirme raporu, değerlendirme sonuç tablosu ve program teklif listelerinin veri giriş sistemi üzerinden alınan çıktısı, komisyonca imzalanarak Genel Müdürlüğe gönderilir.

ç) Başvuru sahiplerince veri giriş sistemi üzerinden yapılan başvuru dosyaları, 18/10/2019 tarihli ve 30922 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre muhafaza edilir.

8.5. HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ

1. İl proje değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirme kriterlerine göre yapılan inceleme sonucu alınan proje başvurularının reddedilme kararı, tüm projelerle ilgili Genel Müdürlük onayı alındıktan sonra il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

2. Başvuruyu reddetme kararının aşağıdaki gerekçelere dayanması zorunludur:

a) Başvurunun müracaat tarihinden sonra alınması.

b) Başvuru sahibinin 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen şartlara sahip olmaması.

c) Başvuruya konu faaliyetin program kapsamında olmaması.

ç) Başvurunun uygulama için öngörülen azami süreyi aşması.

d) Hibeğe esas proje tutarının ve talep edilen katkının duyurulmuş olan azami miktarı aşması.

e) Projenin teknik yapılabilirliği ile yatırım faaliyetine uygunluğunun yetersiz olması ve maliyetlerin piyasa fiyatlarına uygun olmaması.

f) Başvuru formu ve ekleri içindeki bütçe rakamlarının birbirleri ile tutarsız olması.

g) Başvuruda sunulan bilgi ve belgelerin; birbirleriyle, yatırım konusuyla veya yatırım yeri ile uyumsuz olması.

ğ) Başvurunun, değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın altında kalması.

h) B iş planı kapsamında; 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh için ilgili kurumdan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair belge alınmış yatırım yerleri ile organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve ihtisas küçük sanayi sitesi tarafından yatırım yerlerine konulan ipotek veya şerhler, organize sanayi bölgelerinin kuruluşunda kullanılan krediler nedeniyle konulan ipotek ve şerhler ile 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurular için yatırım yerinin kiralanmış olması durumunda kira sözleşmeleri nedeniyle yatırım yerlerine konulan şerhler hariç, yatırım yerinin tapu kaydında ipotek, haciz, ihtiyati tedbir ve yatırımın sürdürülebilirliğini etkileyebilecek şerhler bulunması ve/veya hakkında dava açılmış olması.

ı) B iş planı kapsamında mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak bankalarca başvuru sahibi adına daha önce kullanılan kredi nedeniyle konulan ipotek için ilgili bankadan geri ödemelerin düzenli yapıldığına dair belge almış olanlar ile Program kapsamında daha önce hibe desteğinden yararlanmış olan tesisler için sözleşmeleri gereği konulan şerhler hariç, yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icraya verilmiş ve/veya hakkında dava açılmış olması.

i) Başvurunun veri giriş sistemi üzerinden yapılmamış olması.

j) Başvurunun 2020/25 No.lu Tebliğ ve güncel uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanmamış veya gerçekleştirilmemiş olması.

k) B iş planı için, başvuruda hibeye esas proje tutarı alt limitinin 20.000 TL'nin altında olması.

l) Başvuru sırasında ve sözleşme yapılmadan önce başvuru sahibinin iflas etmiş veya projenin tasfiye halinde olması, başvuru sahibinin işlerinin mahkemelerce idare ediliyor olması, alacaklılarıyla herhangi bir düzenlemeye girmiş olması, iş veya faaliyetlerini askıya almış olması, bu meselelerle ilgili bir dava veya takip konusu bulunması veya yürürlükteki mevzuat ve düzenlemelerde yeri olan bir prosedür dolayısı ile bunlara benzer bir durumda olması.

m) Yatırımcının, kamu haklarından mahrum olması, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması, tutuklu bulunması, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırmaması, Devlet sırlarını açığa vurması, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlardan kesin hüküm ve/veya idari bir karar olması veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyeti olması.

n) Program bütçesinin yetersiz olması.

o) Farklı gerçek/tüzel kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ve/veya çıkar ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerle müracaat edilmesi.

ö) Program çerçevesinde hibe desteğinden yararlanmış yatırımcılardan/tesislerden B iş planı kapsamında üç yıllık izleme süresinin bir yılını tamamlamamış olanların; kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon yatırım konularında proje başvurusunda bulunması. A iş planı kapsamında daha önce alınmış makine ekipman için tekrar başvuru yapılması.

p) Birbirleriyle birebir aynı olan, kopya projeler ile başvuruda bulunulması.

r) Başvuru sahiplerinin, başvuru sırasında veya sözleşme yapılmadan önce gerçeğe aykırı beyanda bulduklarının tespit edilmesi.

s) Niteliği yeni tesis olan yatırımlarda izleme süresi boyunca daha önce sözleşme imzalanan alt konuda tekrar proje başvurusunda bulunulması.

ş) A iş planı kapsamında yapılacak başvurularda; tarım sektöründen başka ekonomik faaliyeti bulunmayan, 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi kapsamında tarım sigortalılığı olan ve sigorta primlerini düzenli ödeyen gerçek kişiler hariç yatırımcının köy, belde, tüm illerde nüfusu 20.000'den az olan yerleşim yerleri veya kırsal mahalle dışında ikamet ediyor olması ve her iki iş planı kapsamında yapılacak tüm başvurular için başvuruya konu faaliyetin bu alanlar dışında olması.

- t) Üretime yönelik olmayan, araştırma geliştirme projeleri ile başvuruda bulunulması.
- u) Başvuruda sunulan projenin, il proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılan puanlama sonucunda elli puanın altında kalması.

DOKUZUNCU BÖLÜM

9. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI VE HİBE SÖZLEŞMESİ

9.1. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI

a) Nihai değerlendirme, bu maddede belirtilen hususlar dikkate alınarak merkez proje değerlendirme komisyonunca yapılır.

b) 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamındaki uygulamaların bütçesi aşağıdaki hükümler doğrultusunda Bakanlıkça belirlenir:

c) Yatırım bütçeleri, merkez proje değerlendirme komisyonu tarafından, Ek-5 doğrultusunda Bakanlığın destekleme politikalarına göre belirlenir. İllerin katsayıları; tarım alanları, kırsal nüfusları, tarımsal üretim değerleri, işletme sayıları, benzer kırsal kalkınma destek programlarından yararlanılıp yararlanılmadığı ve ilin Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu IPARD Programları kapsamında olup olmadığı dikkate alınarak Bakanlık tarafından hesaplanır. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu IPARD Programları kapsamı dışında kalan illerin katsayısı ayrıca ikiyle çarpılmak suretiyle nihai katsayı bulunur ve illerin yaklaşık bütçesi buna göre belirlenir.

- Program kapsamında başvuruların yapıldığı her il için Genel Müdürlük tarafından tahsis edilen ödenek miktarı kadar başvuruya hibe desteği sağlanır. Değerlendirme nihai kararı söz konusu ödenek esas alınarak verilir. İlin yaklaşık bütçesinin yeterli olması durumunda program teklif listesinde yer alan tüm başvurular yatırım programına alınır.

- İlin bütçesinin tüm başvurular için yeterli olmaması durumunda; uygun olarak kabul edilen kırsal ekonomik altyapı yatırımları konusundaki projeler il değerlendirme komisyonunun vermiş olduğu toplam puana göre en büyükten en küçüğe doğru asıl ve yedek olarak sıralanır. İlin bütçe imkânları dâhilinde en yüksek puan alan projelerden başlanarak projeler sırayla programa alınır. Asıl olarak hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanan yatırımcılardan, sözleşme imzalamayanlar ve/veya projeyi uygulamaktan vazgeçenler olması halinde; Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında, proje son tamamlanma tarihi gözetilerek **kalan bütçe dâhilinde** yedek listede bulunan yatırımcılar sırası ile hibe sözleşmesi imzalamaya davet edilir. B iş planı kapsamında proje sunacak yatırımcılar için yedek listeden çağırılma işlemi, hibe sözleşmesi imzalamayan **ve/veya projeyi uygulamaktan vazgeçen** asıl yatırımcının yerine aynı nitelikte (yeni tesis, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, vb.) ve aynı konuda (AİFG-A, MP, vb.) başvuru yapmış yatırımcılardan ilk sırada yer alan gelecek şekilde yapılır. 2020/25 No.lu Tebliğde yer alan hibe sözleşmesi imzalama şartları ve yatırımın son tamamlanma tarihi dahil bütün hükümler yedek listeden çağırılan yatırımcılar için de geçerlidir, ayrıca ek süre talep edilemez. Hibe sözleşmesi imzalama aşamasında söz konusu yatırımcılardan bu konuda taahhütname alınacaktır.

- İlin bütçesinin tüm başvuruları karşılaması durumunda; varsa artan bütçeleri toplanır ve bütçesi yetersiz olan illere nihai puana göre katsayısı oranında dağıtılır. Bu işleme programa ayrılan bütçe bitinceye kadar devam edilerek illerin yatırım programı oluşturulur ve nihai değerlendirme kararı düzenlenir. Uygun ve kabul edilebilir başvuruların bütçelendirilmesinden sonra artan bütçe kırsal kalkınma destekleri tarıma dayalı ekonomik yatırımlar bütçesine aktarılır.

ç) Nihai değerlendirme Genel Müdürlüğün onayı ile kesinleşir.

d) Bakanlığın bir başvuruyu reddetme ya da hibe vermeme kararı kesindir.

9.2. DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI

a) Asıl ve yedek projelerin kesinleşen değerlendirme sonuçları Genel Müdürlükçe il müdürlüklerine yazılı olarak bildirilir. Ayrıca hibe desteğine hak kazanan başvuru sahiplerine ait proje numaraları “www.tarimorman.gov.tr” internet sitesinde yayımlanarak ilan edilir.

b) İl müdürlükleri kendilerine iletilen sonuçları, başvuru sahiplerine 2 (iki) gün içerisinde ilan panosunda listelerin askıya çıkarılması ve/veya resmi internet sitesinde yayımlanması suretiyle tebliğ eder. Listeler 5 (beş) iş günü süreyle ilanda kalır. Başvuru sahiplerine ayrıca herhangi bir tebligat yapılmayacaktır.

c) Hibe sözleşmesinin imzalanması sonrasında yapılacak haberleşmeler yazılı ve proje adı ile numarası belirtilmek suretiyle taahhütlü olarak, yatırımcının başvuru aşamasında veri giriş sisteminde belirttiği resmi posta adresine gönderilecektir. Adres değişikliği yazılı olarak bildirilmediği takdirde veri giriş sisteminde yer alan adrese yapılan gönderiler taraflara bildirilmiş sayılacaktır. Ayrıca UETS (Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi) üzerinden yapılan gönderiler de taraflara bildirilmiş sayılacaktır.

9.3. HİBE SÖZLEŞMESİ

a) Hibe sözleşmesi, il müdürü ile hibe başvurusu sahibi arasında imzalanır.

b) Hibe sözleşmesinin içeriği ve formatı Bakanlık tarafından yayımlanan güncel uygulama rehberinde tüm taraflara önceden duyurulur.

c) Başvuru sahipleri, hibe sözleşmesi aşamasında veri giriş sistemi üzerinden girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile yapılan değişiklikler ve hibe sözleşmesi ekinde bulunması gereken diğer belgeleri de kapsayacak dosyayı il müdürlüğüne sunarlar. Sunulan bilgi ve belgelerin imzalı/parafı olması gerekir.

ç) Başvuru sahiplerinin hibe kaynaklarından yararlanabilmeleri için hibe sözleşmesi eki dokümanları tamamlayarak hibe sözleşmesini imzalamaları ön koşuldur.

d) Başvuru sahipleri, A iş planı için kendilerine yapılan bildirim takip eden 10 (on) iş günü; B iş planı için ise kendilerine yapılan bildirim takip eden 20 (yirmi) iş günü içerisinde il müdürlüklerine hibe sözleşmesi ve eki dokümanları ile projeye esas evrakı teslim etmek zorundadır. İl proje yürütme birimince proje sahasında, projeye esas dosya ve evrak üzerinde en fazla on beş iş günü süre içinde yapılacak inceleme sonrasında, 2020/25 No.lu Tebliğe ve başvuru evrakına göre uygunluğu tespit edilen proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında yer tespiti ve teslim tutanağı düzenlenerek yatırımcılar hibe sözleşmesi imzalamaya davet edilir. A iş planı kapsamında başvuru yapılması durumunda il müdürlüğüne yer tespiti yapılmaz. Kendilerine yapılan bu tebligatı takip eden beş iş günü içerisinde il müdürlüğü ile hibe sözleşmesi imzalamayan başvuru sahiplerinin proje başvuruları ve bunlara ilişkin değerlendirme sonuçları iptal edilir.

e) Başvuru sahibi tarafından teslim edilen hibe sözleşmesi ekleri ile inşaat ve makine ekipman satın alma uygulama sözleşmesi incelemesinde uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen metraj ve alımlar hibeye esas bütçeden çıkarılarak aynı katkı kapsamına alınır. Yer tespiti ve teslimi tutanağının düzenlenmesi sonrası il müdürlüğü ve yatırımcı arasında karşılıklı müzakere edilerek proje kabul edilir ve hibe sözleşmesi imzalanır. Bakanlıkça belirlenen referans fiyat bulunması halinde makine ekipman satın alma uygulama sözleşmesi fiyatlandırılmalarında bu fiyat kullanılır. Proje bütçesi, hibe sözleşmesi öncesi il proje yürütme biriminin referans fiyat karşılaştırması sonucu uygun bulunduğu miktar, metraj ve birim fiyat üzerinden revize edilir.

f) Programa alınan projelerde 2020/25 No.lu Tebliğin 29 uncu maddesinde yer alan hibe başvurusunun reddedilme nedenlerinden herhangi birinin hibe sözleşmesinin imzalanmasından önce tespit edilmesi halinde söz konusu başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

g) Başvuru ve nihai değerlendirme arasında geçen süre içinde maliyetlerin artması halinde hibeye esas proje tutarının üzerindeki bütçe artırım talepleri ancak başvuru sahibinin bu miktar işi hibe desteği dışında aynı olarak %100 kendisinin gerçekleştirmesi koşuluyla kabul edilebilir.

ğ) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; mimari projedeki değişiklikler, yatırım yeri değişikliği, bütçe revizyonu, makine ekipman yerleşim planı hariç başvuruya esas projede herhangi bir değişiklik yapılması talebinde bulunulamaz. Hibeye esas proje tutarının üzerindeki bütçe artırım talepleri ancak proje başvuru sahibinin bu miktar işi aynı olarak hibe desteği dışında %100 kendisinin gerçekleştirmesi koşuluyla kabul edilebilir. Yapılacak değişiklik projenin konusunda, amacında ve niteliğinde bir değişikliğe neden olamayacağı gibi değerlendirme kriterleri yönünden de herhangi bir puan azalmasına neden olamaz.

h) Hibe sözleşmesi öncesi yatırım yeri değişikliği de dahil başvuruya esas projede yapılacak değişikliklerin onaylanması il müdürlüğünün yetkisindedir.

Ekipman veya malzemedeki kusurlar ya da bunları kullanıma hazır hale getirmedeki gecikmeler, çalışma hayatındaki anlaşmazlıklar veya faydalanıcının mali güçlükleri, mücbir sebep olarak nitelendirilemez. Eğer taraflardan biri, yükümlülüklerini mücbir sebep nedeniyle yerine getiremiyorsa, sözleşme hükümlerini ihlal etmiş sayılmaz.

i) Hibe almaya hak kazanmış ancak mücbir sebepler nedeniyle sözleşme imzalamamış yatırımcılardan; hibe sözleşmesi imzalanması sonrasında yatırımın son tamamlanma tarihi itibarıyla bitirileceğine ve tüm sorumluluğun yatırımcıya ait olacağına dair taahhütname alınmak kaydıyla Genel Müdürlük uygun görüşü dahilinde değerlendirilir.

i) Hibe sözleşmesi aşamasında sunulan dosyada yer alan bilgi ve belgelerin, veri giriş sistemi üzerinden girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile uyumlu olması gerekmektedir. İl proje yürütme birimi tarafından bilgi ve belgelerde uyumsuzluk tespit edilmesi halinde sözleşme imzalanmaz. Uyuşmazlığın hibe sözleşmesinden sonra tespit edilmesi halinde ise bu durum yatırımcıdan kaynaklanıyorsa Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında hibe sözleşmesi feshedilir ve teminat Hazineye irat kaydedilir.

j) Hibe sözleşmesi reddedilme nedenlerinden herhangi birinin varlığı veya uyumsuzluk il müdürlüğü ve/veya evrak vermekle mükellef kurumun hatasından kaynaklanıyorsa Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında hibe sözleşmesi tasfiye edilir ve teminat iade edilir.

9.4. HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI

a) A ve B iş planları kapsamında toplam proje tutarı 300.000 TL ve altında olan yatırımlar için teminat alınmaz. B iş planı kapsamında toplam proje tutarı 300.001 TL ve üzerinde olan yatırımlar için ise hibeye esas proje tutarının %3'ü tutarında süresiz limit dâhilinde banka teminat mektubunu hibe sözleşmesi ile il müdürlüğüne verir. İl müdürlüğü tarafından teyidi alındıktan sonra, teminat mektubu muhafaza edilmek üzere defterdarlık muhasebe müdürlüğüne teslim edilir. Teminatın nakit olarak verilmek istenmesi halinde nakit teminatın defterdarlık muhasebe müdürlüklerinin tahsilat hesabına yatırılıp, il müdürlüklerinin kurumsal koduyla ilgisine göre 330/430-Alınan Depozito ve Teminatlar hesabına kaydedilerek muhasebe işlem sürecinin yürütülmesi sağlanır.

b) Nihai raporun onaylanması ve ödemenin gerçekleşmesini takiben yatırımcının, SGK prim borcu ile vadesi geçmiş vergi borcu olmadığına dair ilgili kurumlardan aldığı belgeler ile birlikte il müdürlüğüne müracaat etmesi halinde teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar kendisine iade edilir.

c) Hibe sözleşmesinin mücbir sebepler kapsamında feshedilmesi halinde teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar yatırımcıya iade edilir.

9.5. HİBE SÖZLEŞMESİ AKDI

a) Hibe sözleşmesi, il müdürlüğü ve başvuru sahibi arasında iki adet olacak şekilde imzalanır. Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmış metninin bir adedi ve ekleri il müdürlüğü, bir adedi de proje sahibi tarafından muhafaza edilir.

b) Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmasını takiben, yatırımcı proje uygulamasına başlar. Yatırım, proje sahibinin taahhüt ettiği ve sözleşmede belirlenmiş süre içerisinde tamamlanmalıdır.

c) İl müdürlüğü ile sözleşme imzalamış olan yatırımcı daha sonra yapacağı sözleşme değişikliği, revizyonlar ve uygulamadaki talepleri hakkında, Bakanlığın aldığı ve alacağı kararları peşinen kabul etmiş sayılır.

9.6. HİBENİN NİHAİ TUTARI

a) Hibenin azami miktarı hibe sözleşmesinde gösterilir ve önerilen bütçeye dayanır. Hibe sözleşmesinde yer alan azami tutar üst limit niteliğindedir.

b) Hibe miktarı, 2020/25 No.lu Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen tutar ve oranı kesinlikle aşamaz.

c) Başvuru planında talep edilen bütçeye dayanarak değerlendirme komisyonu tarafından yapılacak değerlendirme sonucu uygun görülen destek tutarı hibe sözleşmesinde belirtilir. Hibe sözleşmesinde yer alan destek tutarı tavan niteliğinde olup nihai tutar, fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında ortaya çıkacaktır. Bu nedenle nihai ödeme miktarı, yatırımın tamamlanması sonrasında, proje sahibi tarafından sunulan gerekli dokümanların değerlendirilmesi ve il müdürlüklerine sunulan ara ve/veya nihai ödeme talebinde yer alan harcamaların yerinde kontrolleri neticesinde belirlenecektir.

9.7. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ

a) Yatırımcı, projeyi 2020/25 No.lu Tebliğ, güncel uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi koşullarına uygun olarak icra etmediği takdirde Bakanlığın ödemeleri yapmama ve/veya hibe sözleşmesini feshetme hakkı saklıdır. Bu durumda Bakanlık, ayrıca hibe miktarını azaltabilir ve/veya hibe kaynaklarından ödenmiş olan meblağların tamamen veya kısmen geri ödenmesini talep edebilir.

a) Hibe sözleşmeleri devredilemez. Ancak gerçek kişi başvurularında başvuru sahibinin, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra vefat etmesi halinde, yasal mirasçıları talep ederlerse, başvuruda aranan koşulları sağlamaları şartıyla hibe sözleşmesi tadil edilerek uygulamalara devam edilir. Vefat eden yatırımcının birden fazla yasal mirasçısı olması durumunda hibe sözleşmesinin tadil edileceği mirasçının diğer mirasçılardan alacağı "yatırımını devam ettirmesine rızaları olduğunu gösterir noter onaylı muvafakatname"yi sunması gerekmektedir.

9.8. HİBE SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

a) Proje uygulamalarının 2020/25 No.lu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak tutanak tarihinden itibaren 7 iş günü içerisinde il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda bir ihtar yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük en geç 5 iş günü içerisinde bilgilendirilir.

b) Yazının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen 20 iş günü sonunda projenin 2020/25 No.lu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

c) Gerçek kişi başvurularında, başvuru sahibinin hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra vefat etmesi halinde yatırımcının kanuni mirasçılarının işe devam etmek istemediklerini il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmeleri durumunda, il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek il proje yürütme birimince uygun rapor düzenlemesi ve il müdürünün raporu onaylaması koşulu ile Genel Müdürlüğün de mevzuatlara uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde hibe sözleşmesi genel usul ve esaslara göre tasfiye edilir.

9.9. HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

a) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, mücbir sebep söz konusu olur ise Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesi uygulamanın herhangi bir safhasında değişikliğe uğrayabilir ve/veya proje uygulamasının tamamı veya bir kısmı askıya alınabilir. Mücbir sebepler kapsamında yapılmak istenen değişiklik; projenin konusunda, amacında ve niteliğinde bir değişikliğe neden olamayacağı gibi değerlendirme kriterleri yönünden de herhangi bir puan azalmasına neden olamaz.

b) Mücbir sebepler kapsamında yatırım yeri değişikliği ve/veya kapasitede azalma söz konusu olması halinde; yatırımcı bu talebini gerekçeleriyle birlikte il müdürlüğüne iletir. İl proje yürütme biriminin yatırımcının değişiklik talebini uygun görmesi halinde uygunluk, görüş raporu ekinde il müdürlüğü tarafından Bakanlığa iletir. Bakanlık, değerlendirme sonrası kesin kararını il müdürlüğüne bildirir.

c) Mücbir sebepler hariç, proje uygulamasına ilişkin olarak projede ve/veya bütçede yapılacak revizyonlar; inşaat alanında küçülmeye ve projede kapasite azalışına, alınması planlanan ve başvuruda sunulan makine yerleşim planında gösterilen makine ve/veya malzemelerin miktarında ve/veya kapasitesinde azalmaya neden olamayacağı gibi, projenin amacında, niteliğinde ve niceliğinde de bir değişikliğe neden olamaz.

ç) Proje uygulamasına ilişkin değişiklikler, hibe sözleşmesine yapılacak yazılı bir ekle belirtilir. Hibe sözleşmesi değişim isteğinin kabul edilebilmesi için gerekçelerin detaylı olarak açıklanması ve belgelerle desteklenmesi gerekir.

d) Keşif ve metrajların baştan doğru hesaplanmaması, piyasa fiyatlarının uygulamaların başlangıç dönemi dikkate alınmadan yansıtılması gibi nedenlerle oluşabilecek keşif ve metraj değişiklikleri, kabul edilen yatırım projesi kapsamında planlanandan daha az miktarda iş yapılması gibi bir sonuç yaratmaktadır.

e) Proje değerlendirmelerinde sadece bütçe değil, o bütçe kapsamında yapılması planlanan iş büyüklükleri de onaylanmaktadır. Bu bakımdan onay verilen hibeye esas proje tutarı kapsamında planlanan işlerin de aynı büyüklükte gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

f) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarının yatırım süresince artırılma imkânı yoktur.

g) Uygulama projelerinin ve buna bağlı hazırlanacak ihale dokümanı metraj ve keşif cetvellerinin titizlikle ve gerçekçi olarak hazırlanması, yatırımcıların hibe desteğinden tam olarak yararlanabilmeleri bakımından önemlidir.

KKYDP kapsamında sunulan projelerde yatırımın niteliği kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon ise projelerin değerlendirilmesi ve fizibilite çalışmaları mevcut/faal olan işletmelerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu için düzenlendiği ve tüm hesapların/değerlendirmelerin bu faal /mevcut tesis için yapılması söz konusu olduğu için hibe sözleşmesi öncesi veya sonrası yatırım yeri değişikliği teklif edilemez.

9.10. HİBE SÖZLEŞMESİNİN TASFİYESİ

a) Herhangi bir mücbir sebebin ortaya çıkması durumunda yatırımcının tasfiye talebi halinde, il proje yürütme biriminin raporu il müdürünün onayı ile Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında tasfiye yerine yer değişikliği yapılabilir ve/veya kapasite azaltılarak projenin uygulanmasına devam edilebilir.

b) Yukarıda belirtilen hususun uygulanmadığı durumlarda, yatırımcının tasfiye talebi halinde il proje yürütme biriminin raporu il müdürünün onayı ile Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün de mevzuata uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde sözleşme tasfiye edilir. Proje bitiş tarihi itibarıyla yatırımcı tarafından projeye uygun olarak yapılan hibeye esas harcamalar bir tutanakla tespit edilerek yatırımcıya ödenir. Tespit sonucu daha önce fazla ödeme yapıldığı anlaşılır ise yapılan fazla ödeme yasal faizi ile birlikte geri alınır. Sözleşmenin tasfiyesi nedeniyle yatırımcı ya da Bakanlık yukarıda açıklanan husus dışında herhangi bir hak talebinde bulunamaz. Tasfiyeden sonra yatırımcının teminatı iade edilir.

ONUNCU BÖLÜM

10. UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER

10.1 PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ

a) Proje sahipleri, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, teklif ve kabul edilen projeyi hibe sözleşmesi hükümlerine göre il müdürlüğünün bilgisi dâhilinde süresi içerisinde uygulamaya başlarlar.

b) Projelerin uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi, il proje yürütme birimlerince yapılır. Gerek duyulması halinde il proje yürütme birimlerinde ilgili kamu kurumu personeli de görev alabilir.

c) Proje uygulamalarının kontrolü, izlenmesi ve denetimi ihtiyaç duyulduğunda Genel Müdürlükçe de yapılır.

ç) Yatırımcılar, proje ile ilgili gelişmeleri içeren ilerleme raporlarını dört ayda bir il müdürlüğüne vermekle yükümlüdürler.

d) Yapım işleri gerektiren konuda proje sunanlar, nihai rapor ile birlikte ilgili mevzuat gereği alınması gereken izinleri, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve/veya yapı kayıt belgesi, demirbaş kayıt listesi, yatırıma ait fotoğraflar ile bu uygulama rehberinde belirtilen belgeleri il müdürlüğüne ibraz etmekle yükümlüdür.

e) Proje sahipleri, tesis inşaatının ve makine ekipman montajının tamamlanmasından ve deneme üretimine geçilmesinden sonra nihai raporunu sunar. Yatırımcılar, makine ekipman alımlarına ait fiili gerçekleştirmelerden sonra ödeme taleplerini, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş fatura ve güncel uygulama rehberinde yer alan Ödeme Talep Formu ekinde istenen belgeler ile birlikte makine-ekipman alım süresini takiben on gün içerisinde, son gününün tatil gününe denk gelmesi halinde takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar, il müdürlüğüne teslim ederler. Satın almalara ait ödeme ayrıntıları güncel uygulama rehberi ve satın alma rehberinde belirlenir.

f) Satın almalarla ilgili faturanın tarihi, hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmasını takiben, 2020/25 No.lu Tebliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen süreler içerisinde olmak zorundadır. Fatura tarihinin bu süreyi aşması ve/veya ödeme talebinin süresi içinde yapılmaması durumunda il müdürlüğüne hibe sözleşmesi feshedilir. Hibe sözleşmesinde belirtilen durum ve mücbir sebepler haricinde, hibe sözleşmesine ilişkin süre uzatımı ve/veya sözleşmenin askıya alınması söz konusu değildir.

g) Proje uygulamalarının 2020/25 No.lu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak, il müdürlüğü tarafından tutanak tarihinden itibaren yedi iş günü içerisinde proje sahiplerine uygulamaların hibe

sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda bir ihtar yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük en geç beş iş günü içerisinde bilgilendirilir.

ğ) İhtar yazısının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen yirmi iş günü sonunda projenin 2020/25 No.lu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda il müdürlüğü hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

h) Nihai raporun sunulması, kabul edilmesi ve hibe ödemesinin yatırımcının hesabına aktarılması halinde yatırım tamamlanmış kabul edilir. Hibe sözleşmesiyle gerçekleştirilen yatırım, bu tarihten sonraki üç yıl içerisinde, üçüncü şahıslara kiralama veya satış yoluyla devredilemez.

ı) Proje uygulamaları ve takibi süresindeki iş ve işlemler, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar, 2020/25 No.lu Tebliğ ve Bakanlık ile yatırımcı arasında imzalanmış olan hibe sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yürütülür.

10.2 PROJE UYGULAMA AŞAMALARI

Bu başlık altında yer alan hükümler sadece B iş planı kapsamında sunulan projelerde uygulanacaktır.

10.2.1 PROJE UYGULAMA DURUMUNA İLİŞKİN RAPOR DÜZENLENMESİ

a) Yatırım konusu, yeri ve amacının uygun olduğuna karar verildikten ve hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra projenin uygulanması yatırımcıların ve il müdürlüklerinin düzenleyeceği aşağıda açıklanan raporlara göre yürütülür.

10.2.1.1 BAŞLANGIÇ RAPORU

Yatırımcı; projenin konusu, amacı, proje bütçesi, iş planı gibi bilgileri içeren başlangıç raporunu iki suret halinde hazırlar ve hibe sözleşmesinin imzalandığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde il müdürlüğüne sunar. İl müdürlüğü projeye ait başlangıç raporunu inceler. Son sayfasına “Başlangıç Raporu İncelenmiştir” ibaresi yazılan rapor, il proje yürütme biriminde görevli proje kontrol görevlilerince imzalandıktan sonra raporun bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti ise il müdürlüğünde muhafaza edilir. Başlangıç raporuna iş yeri tespit tutanağı da eklenir.

10.2.1.2 İLERLEME RAPORLARI

a) Yatırımcı tarafından hazırlanacak bu rapor, her ödeme talebi ile birlikte ve ayrıca dörder aylık dönemler halinde il müdürlüğüne verilir. Bu raporlar geçen dört aylık dönem içerisinde proje uygulamalarına ilişkin gelişmeleri özetleyen bilgileri içerir.

b) Yatırımcılar, uygulamaları, uygun görüş aldıkları “İş/Satın Alma Planı” uyarınca gerçekleştirmek zorundadır.

c) Yatırım projesinin uygulama süresi içinde kalmak koşuluyla, hazırlanmış olan iş planında oluşabilecek değişiklikler, yatırımcılar tarafından gerekçeleriyle birlikte il proje yürütme birimlerine ilerleme raporları ile sunulur ve alınacak uygunluk görüşü ile güncellenir. Bu değişiklikler, ilgili Tebliğ hükümleri gereği, uygulamaların yatırım süresi içinde tamamlanacağı hususuna aykırı olamaz.

ç) Sundukları iş planına uygun hareket etmeme sebeplerini ve yeni iş planı revizyonlarını ilerleme raporunda sunmayan ve il proje yürütme biriminden onay almayan yatırımcılara, Onuncu Bölüm “Uygulamalar, Satın Almalar ve Ödemeler” başlığı altında yer alan Proje Uygulamalarının İzlenmesi hükümleri kapsamında işlem uygulanır.

10.2.1.3 NİHAİ RAPOR

a) Yatırım projesine ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben nihai rapor ve ekleri yatırımcı tarafından iki suret halinde hazırlanır ve ödeme talebi evrakı ile birlikte il müdürlüğüne sunulur. İl müdürlüğü nihai raporu inceler. Son sayfasına “**Nihai Rapor .../.../... tarihinde incelenmiştir.**” ibaresi yazılan rapor il proje yürütme biriminde görevli proje kontrol görevlilerince imzalandıktan sonra raporun bir sureti yatırımcıya teslim edilir. Bir sureti ise il müdürlüğünde muhafaza edilir. Nihai rapor ve ekindeki belgelerin eksik olması durumunda ödeme yapılmaz.

b) ÇED raporu veya muafiyet belgesi nihai raporda sunulmalıdır. Kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki başvurularda söz konusu rapor veya belge yeni kapasiteye uygun olmalıdır.

10.3 SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİNİN TAKİBİ VE UYGULANMASI

a) Yatırımcılar, proje uygulamasında hibe kapsamında yapacakları inşaat, makine, ekipman ve malzeme satın alma işlemlerinde Genel Müdürlük tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun hareket ederler.

b) Yatırımcılar, veri giriş sistemine girdikleri ve ekledikleri tüm belgeleri kapsayan başvuru dosyalarını ve yayımlanan mevzuata uygun olarak yaptıkları inşaat, makine, ekipman ve malzeme alımlarına ilişkin ihaleye esas satın alma belgelerinin aslı ve bir sureti ile sipariş mektuplarının aslı ve bir suretini hibe sözleşmesi ekinde ilgili il müdürlüğüne elden teslim ederler.

Hibe başvuru hazırlığı döneminde uygulama projelerinin, keşif ve metrajların doğru hazırlanmaması, hibe başvurusu hibe desteği kapsamında değerlendirilmiş olsa bile, yatırımcı ile hibe sözleşmesi imzalanmamasına neden olabilecektir.

c) Proje değerlendirmelerinde sadece bütçe değil, o bütçe kapsamında yapılması planlanan iş büyüklükleri de onaylanmaktadır. Bu bakımdan onay verilen hibeye esas proje tutarı kapsamında planlanan işlerin de aynı büyüklükte gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

ç) Yatırımcılar tarafından hibe başvuru aşamasında yatırım büyüklüğünün tespiti amacıyla yapılmış olan fiyat araştırmalarının (fiyat listeleri, proforma faturalar, vb.) sorumluluğu tamamen yatırımcılara ait olup yatırımcılar gerektiğinde idareye bu belgeleri ibraz etmekle yükümlüdür.

d) Bütçe tabloları ve teknik şartnamelerinde firma ismi zikredilmiş başvurular değerlendirmeye alınmaz.

e) Satın almaya yönelik tüm işlemler, satın alma rehberinde belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda başvuruda başlatılır ve gerçekleştirilir.

10.4 PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ

a) Yatırımcılar, projelerindeki bütçe ve iş planı çerçevesinde gerçekleştirdikleri inşaat, makine ve ekipman alım işlerine ait ödeme taleplerini ve belgelerini il müdürlüğüne teslim ederler.

b) İl müdürlüğüne teslim edilen ödeme belgeleri; on beş gün içerisinde ilgili mevzuat, hibe sözleşmesi ve proje amaçlarına uygunluğu açısından kontrol edilip onaylandıktan sonra bu belgelere ait bilgilerin veri tabanına girişi yapılır. Her ayın on beşine kadar o aya ait hak ediş bilgilerini içeren veri tabanı çıktısı onaylanarak üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

c) Nihai rapor ve ekleri tamamlanmayan projenin ödemesi yapılmaz. Uygulamanın bu kritere göre yürütülmesinden il proje yürütme birimi sorumludur.

ç) Yatırımcı tarafından talep edilecek hibe için; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş noter tasdikli serbest meslek makbuzu, fatura (ithal

edilen makineler için tercüme edilmiş noter tasdikli fatura) ile proje sahipleri tarafından ödenmesi gereken meblağın ödendiğine dair banka dekontu, ilgili güncel mevzuat kapsamında alınmış deney raporu (Deney raporunun montaj sonrası alınabildiği makineler için) ve makine-ekipman-malzemenin ve hizmetin alındığına dair belgeler il müdürlüğüne verilir.

d) Nihai ödeme talebinde ise; yatırımcının fatura tutarlarının tamamını yüklenicinin hesabına yatırmış olması ve dekontları nihai ödeme talebi ekinde sunması gerekmektedir.

Ödeme yapılan makine ve ekipman alımı faturaları (e-fatura, e-arşiv fatura, e-serbest meslek makbuzu) üzerinde “Bu fatura için KKYDP kapsamında hibe desteği verilmiştir. Faturada belirtilen makineler, tesise ait nihai raporun idarece onaylandığı tarihten itibaren 3 (üç) yıl süreyle satılamaz.” ibaresi bulunacaktır.

10.5 ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER

a) Ödeme öncesi yerinde kontroller, yatırımcının hibe sözleşmesinde yer alan yükümlülüklerini ve ödeme talebinde yer alan yatırım ve harcamaların gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini kontrol etmek için İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri tarafından yapılır.

b) Genel Müdürlük/İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri, ödeme öncesi yerinde kontrolleri, hibe sözleşmesinin imzalanma tarihinden itibaren yatırımcıya nihai rapor eşliğinde yapılacak ödemenin yapıldığı tarihe kadar gerekli gördüğü her aşamada bildirimli veya bildirimsiz olarak gerçekleştirebilir.

c) Yatırımcı gerçek kişi ise kendisi veya vekili, tüzel kişi ise tüzel kişilik yetkilisi yerinde kontrol esnasında yatırımın uygulama adresinde bulunmalıdır.

ç) Yatırımcı, harcama kalemlerine ait bilgi, belge ve muhasebe kayıtlarını düzenli olarak tutmak, uygunluk kriterleri için destekleyici belgeleri bulundurmak ve İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlilerine yerinde kontrol sırasında istenmesi halinde göstermek zorundadır.

d) Yatırımcı, hibe sözleşmesi kapsamında yer alan yapım işlerini sözleşmenin eki olan teknik projelerdeki ölçülere ve teknik özelliklere uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır. İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri tüm yapım işlerinin ölçülerini, miktarlarını, teknik özelliklerini sözleşme ve eklerine ve yatırımcının ödeme talebinde sunmuş olduğu bilgilere göre kontrol eder. Yapım işlerinin ölçülerinde, miktarlarında veya teknik özelliklerinde herhangi bir uyumsuzluk tespit edilmesi durumu usulsüzlük olarak değerlendirilir.

e) Hibe sözleşmesi ve eklerinde uygun harcama kapsamında olan ve olmayan makine ve ekipmanların marka, model, teknik özellik, menşe ülke ve fabrika seri numarası, vb. bilgileri ödeme talebinde sunulan belgelerle uyumlu olmalı, bu makine ve ekipmanlar sözleşmenin ekinde bulunan makine yerleşim planına göre kurulmuş olmalı, çalışabilir durumda olmalı ve projede belirtilen amaca uygun olarak kullanılmalıdır. İPYB’de görevli personel ve proje kontrol görevlileri bu kontroller sırasında herhangi bir uyumsuzluk tespit etmeleri durumunda eksik uygulamaları usulsüzlük olarak değerlendireceklerdir.

f) Hibe sözleşmesi ve ekleri kapsamında alınan makine ve ekipmanlar kesinlikle ikinci el olmamalıdır.

g) Yatırımcı proje uygulaması sonunda görünürlük sağlamak için Bakanlığın katkısına atıfta bulunmalı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Tarım Reformu Genel Müdürlüğü’nün logolarını tabelada kullanmalıdır.

- o Tabela, yatırımın ödeme talebi öncesinde yerleştirilmiş olmalı ve uygulama sonrası izleme döneminin sonuna kadar yerinde bulundurulmalıdır.

- Tabela yatırım uygulama sahasının en görünür kısmına, örneğin ön cephesine veya girişine yerleştirilmelidir. Okunabilir olmalıdır. (Pano ayaklı olabilir veya duvara monte edilebilir.)
  - Pano üzerinde aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:
    1. Sırasıyla; Tarım ve Orman Bakanlığı ile Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün logosu
    2. Yatırımcının Adı-Soyadı/Unvanı
    3. Projenin Konusu/Alt Konusu
    4. Yatırımın Adı
    5. Yatırımın Uygulama Süresi
    6. Varsa Yatırımcı Logosu
    7. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilen hibe miktarı
    8. “Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından finanse edilmiştir” ifadesi
      - Pano, B iş planı kapsamında hibe desteği verilmiş her proje için yerleştirilmelidir.
      - Pano, aşağıda belirtilen özelliklere göre tasarlanmalıdır:
        - ✓ Panonun Boyutları: Yükseklik: 125 cm Genişlik: 225 cm
        - ✓ Logolar Bölümü: Bakanlık logosunun yüksekliği: 21 cm Genel Müdürlük logosunun yüksekliği: 15,5 cm. Logoların bulunduğu bölümün yatay bir çizgi ile ayrılan yüksekliği 36,5 cm, çizginin kalınlığı 3,2 cm, logolar arasındaki uzaklık 40 cm olmalıdır. Logolar bölüme ortalanarak yerleştirilmelidir.
        - ✓ Hibe Oranı Bölümü: Eğer firmanın logosu yoksa firma isminin yazılacağı bölümün yüksekliği 25 cm’yi geçmemelidir. Logo ile metin arası 4 cm olmalıdır. Metnin yazı tipi Avenir Black ve boyutu 120 olmalı, diğer yazı tipi Avenir Next Condensed Heavy ve boyutu 210 olmalıdır. Metin ve varsa logo ortalanarak 61x74 cm’lik bölüme yerleştirilmelidir.
        - ✓ Son Bölüm: Yüksekliği 15 cm olmalıdır. Yazı tipi Avenir Next Condensed Regular ve kalın olmalı, yazı tipi boyutu 155 olmalıdır.
        - ✓ Proje Bilgileri Bölümü: Yazı tipi Avenir Next Condensed Regular ve kalın olmalı; yazı tipi boyutu 134 olmalıdır. Açık renkli şerit 6,5 x 45 cm olmalıdır. Panonun kalınlığı 4 mm’yi geçmemelidir. Sac ya da alüminyumdan üretilmiş olmalıdır. Ayaklı olması durumunda (isteğe bağlı); yerden yüksekliği 1,5 metre ile 3 metre arasında olmalıdır. Pano dijital baskılı veya folyo uygulamalı ve ışıksız olmalıdır. İsteğe bağlı olarak profil kasalı olabilir ve çift taraflı yazı uygulanabilir.
- ğ) Yatırımcı, projesini tamamladığı tarih itibarı ile 3 (üç) yıllık izleme süresi sonuna kadar hibe sözleşmesinde zeyilname yapmadan yatırımında tadilat yapamaz ve mücbir sebepler dışı hiçbir koşulda yatırımını sözleşmede belirtilen amaç dışında kullanamaz.

10.6 ÖDEMELER

- a) İl proje yürütme birimi; yatırımcının ödeme talebi tarihinden itibaren on beş gün içerisinde başvuruya ait gerçekleştirmelerin kontrollerini yaparak tespit tutanaklarını düzenler. Genel Müdürlük tarafından internet ortamında oluşturulmuş veri tabanına, il müdürlüklerince uygun görülerek girişleri yapılan hak edişler, Genel Müdürlükçe yatırımcının hesabına aktarılır.
- b) **B iş planı kapsamında** aynı katkılarının ödeme talebinden önce yatırımcı tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekir.

c) Asıllarına uygunluğu onaylanmış ödeme ile ilgili eklerin bir sureti il müdürlüğü tarafından muhafaza edilir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ödeme ile ilgili belgeleri incelemek üzere ister.

ç) Program kapsamında, Bakanlıkça ve yatırımcılarca yapılacak her türlü ödeme ve teminat ödemeleri Türk Lirası olarak yapılır.

Vergi ve SGK prim borçları ile ilgili olarak yasa gereği yeniden yapılandırma yapılmış ise, yapılandırmaya ilişkin resmi belgenin il müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir.

d) İl müdürlüklerince veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılan ve onaylı veri tabanı çıktıları Genel Müdürlüğe ulaşan illere ait “Ödemeye Esas İcmal Listesi”nde adı geçen yatırımcıların ödemeleri, gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, tüzel kişilerin ise vergi numaraları esas alınarak tahakkuk işlemi gerçekleştirilerek Merkez Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir. Tahakkuka bağlanan “Ödemeye Esas İcmal Listesi” aynı zamanda Tarımsal Desteklemeler Daire Başkanlığına da gönderilir. Ödemeler; gerekli işlemler tamamlandıktan sonra T.C. Ziraat Bankası kanalıyla yapılır. Bu işlem her ayın 15 (on beş)’inden sonra gerçekleştirilir.

e) Yatırımcıya yapılan ödemeler geçici hesaplarda tutulur. Ödemenin yapılabilmesi için banka tarafından yatırımcıdan gerekli görülen belgelerin (kimlik belgesi, vergi levhası, vs.) ibrazı istenir. Belgelerin ibraz edilmesinden sonra ödeme, yeni açılacak banka hesabına otomatik olarak aktarılır.

f) Hibe desteği kapsamında yapılacak ödemelerin zamanı Bakanlık bütçe imkânları ile ilişkili olması nedeniyle, Genel Müdürlüğe iletilmiş bulunan ödeme taleplerinde Maliye Bakanlığı tarafından o yılın bütçe tahsisatlarının serbest bırakılmasına yönelik talimat yayınlanana kadar hiçbir ödeme talebi işleme konulamamaktadır. Yatırımcılar tarafından bu husus planlamaları açısından dikkate alınmalıdır.

g) İl müdürlüğü nihai rapor ve eklerini kontrol eder. Nihai rapor ve eklerini tamamlamayan yatırımcıya ödeme yapılmaz.

ğ) Ödemelerin 2020/25 No.lu Tebliğ, güncel uygulama rehberi, hibe sözleşmesi, uygulama sözleşmesi ve gerçekleştirmelere uygun yapılmasından il müdürlükleri sorumludur.

h) Nihai rapor ekinde sunulacak banka dekontunun tarihi, yatırımcıya verilecek ek süre içerisinde de olabilir.

ı) Ödeme taleplerine ilişkin dokümanların formatı ve içeriği satın alma rehberi ekinde verilmektedir.

i) Yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen satın alma işlemlerine yönelik olarak il müdürlüğünün uygun görüşü sonrası yatırımcılar ile yükleniciler arasında imzalanmış uygulama sözleşmesinin bir sureti il müdürlüğüne sunulmamış ise o satın almaya ait hibe ödemesi yapılmaz.

j) Yatırımcılar ödeme talebine ilişkin il müdürlüğüne verecekleri dilekçenin (ÖDEK1) ekinde bulunan belgeleri, eksiksiz ve doğru olarak 2 (iki) nüsha halinde düzenleyeceklerdir. Yatırımcı katkı payına istinaden ödenen miktarı gösteren banka dekontları il müdürlüğü tarafından ilgili bankadan teyit edilecektir. İl müdürlüğü tarafından muhafaza edilecek olan bu belgeler Genel Müdürlük tarafından gerektiğinde incelenmek üzere istenebilecektir.

k) Ulusal şebekeye bağlanmak üzere elektrik üretimine yönelik yenilenebilir enerji üretim tesisleri ile yenilenebilir enerjili diğer yatırım konularında, enerji üretimi ile ilgili olarak hibe sözleşmesi ekinde çağrı mektubunun, nihai ödemede de sistem kullanım anlaşmasının idareye sunulması halinde ödeme yapılır.

l) Tespit tutanakları il proje yürütme birimi personeline iş bitimi sonunda yerinde yapılan tespitler sonucu tutulur. İl proje yürütme birimi personelinin gerekli görmesi halinde ara ödemelerde de tutanak düzenlenir.

m) Teslim tutanakları ise yatırımcı ile yüklenici arasında düzenlenir.

n) 11/9/2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği gereğince yatırımcılardan ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminatın iade edilmesi aşamasında vergi dairelerince verilecek vadesi geçmiş borcu olmadığına dair belgenin (Yatırımcıdan nihai ödemede ve teminatın iade edilmesi aşamasında istenecektir) ibraz edilmesi gerekmektedir. Bu belgenin eksik olması halinde ödeme yapılmaz.

o) Seri:A Sıra No:12 Tahsilat Genel Tebliği ile 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Seri:A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliğinde yer alan ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 22/A maddesinin vermiş olduğu yetki çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanı tarafından, vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlarca yapılacak ödemelerde alt sınır olarak belirlenen 2.000,- TL’lik ödeme tutarı ile ödeme/işlemler sırasında vadesi geçmiş borç olarak dikkate alınacak alacak türlerinin toplam tutarı için alt sınır olarak belirlenen 2.000,- TL’lik borç tutarı 5.000,- TL olarak değiştirilmiştir.

ö) 11/9/2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği ile yatırımcılardan istenecek vadesi geçmiş borç olarak değerlendirilen amme alacaklarından mükellefiyet kaydı bulunmayanlar herhangi bir vergi dairesinden söz konusu vergilerden mükellefiyet kayıtlarının olmadığına ilişkin belgeyi almaları halinde vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranmaksızın gerekli ödeme/işlem yapılacaktır.

p) Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını tahsil dairelerine ödedikten sonra vergi dairesinden borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirdiklerinde il müdürlüğünce hak ediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.

r) 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında, yatırımcılardan ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminat iadesinde sosyal güvenlik il/merkez müdürlüklerinden alınacak prim borcu olmadığına veya kapsama giren borçlarının tecil ve taksitlendirildiği ya da yapılandırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi gereklidir.

s) Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını Sosyal Güvenlik Kurumuna ödedikten sonra SGK’dan alacakları borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirdiklerinde il müdürlüğünce hak ediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.

ş) İl müdürlüğü tarafından düzenlenip Genel Müdürlüğe gönderilecek olan ödeme evrakları: Genel Müdürlüğümüzün veri tabanında girişi yapılan hak ediş bilgilerinin yer aldığı elektronik ödeme tablosuna ait 2 (iki) adet veri tabanı çıktısı ve “Ödemeye Esas İcmal Listesi”; il proje yürütme birimi personeli, il müdür yardımcısı veya il müdürü tarafından imzalandıktan sonra mühürlenerek 1 (bir) adedi üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

Posta veya kurye ile ayrıca ödeme belgesi göndermeye gerek yoktur.

t) Yatırımcılar tarafından düzenlenecek ödeme evrakları:

- Ödeme belgeleri (Fatura, serbest meslek makbuzu)
- Yatırımcı katkı payı bedelinin ödendiğine dair belge (Banka dekontu)
- Uygulama sözleşmeleri listesi (ÖDEK 3)
- Ödeme icmal tablosu (ÖDEK 2)
- Hak ediş raporu ve eki destekleyici dokümanlar (Kapak, rapor ve metrajdan oluşmalıdır. Metraj sadece inşaat işleri için hazırlanıp, yüklenici, yatırımcı ve il müdürlüğü tarafından imzalanmalıdır.)
- Deney raporu (Deney raporunun montaj sonrası alınabildiği makine ekipmanlar için)

Deney raporunun montaj sonrası alınabildiği makine ekipmanlar için yatırımcının raporu en geç nihai rapor ekinde sunması gerekmektedir. Yatırımın tamamlanmasını takiben Bakanlığın yetkilendirdiği ilgili kuruluşlardan biri tarafından mahallinde test yapılacak ve akabinde deney raporu düzenlenecektir. Bu işlem sırasında yüklenici ve yatırımcının mutlaka hazır bulunmaları gerekmektedir. Düzenlenecek deney raporunun aslı il müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Bu organizasyonun gerçekleştirilmesinden yüklenici firma sorumludur.

- İşletme tescil belgesi (Büyükbaş/küçükbaş/kanatlı hayvancılık sabit yatırımları için)
- Tutanaklar:
  - ✓ İnşaat Tespit Tutanağı (ÖDEK 5)
  - ✓ Makine Ekipman Tespit Tutanağı (ÖDEK 4)
  - ✓ Makine Teslim Tutanağı
  - ✓ İnşaat Teslim Tutanağı
  - ✓ Hayvan Varlığı Tespit Tutanağı (ÖDEK 6) (Koyun, keçi ve manda sabit yatırımları için)

Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları kapsamında ödemeler tek seferde yapılır.

10.6.1 ÖDEME USULLERİ

a) Yatırımcılar tarafından yüklenicilere yapılacak ödemelerin; 28/7/2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı’nın 8 inci maddesi Finansman ve Ödemeler başlığı hükümlerine göre devlet bankaları aracılığı ile yapılması zorunludur.

b) Yatırımcı son ödemede KDV dâhil fatura tutarının tamamını yüklenicinin banka hesabına yatırdıktan sonra ekinde dekontun da yer aldığı nihai ödeme talebini il müdürlüğüne sunar.

c) Ödemeler banka dekontu ile nakit olarak veya kredi kartı ile yapılabilir.

10.6.1.1 KREDİ KARTI İLE ÖDEME

Ödeme kredi kartı ile yapılmışsa;

- Yatırımcı kredi kartı slipini veya banka tarafından ıslak imza ve kaşe ile tasdiklenmiş ekstresini il müdürlüğüne ödeme belgesi olarak sunmak zorundadır.
- Kredi kartı yatırımcıya ait olmalıdır. Yatırımcının adı-soyadı/unvanı da kredi kartı slipinde yazmalıdır.
- Kredi kartı, yatırımcının gerçek kişi olması halinde yatırımcı adına, tüzel kişi olması halinde tüzel kişilik adına olmalıdır.
- Tedarikçinin kredi kartı slipinin kendisine ait bir ödemeye ait olduğunu ve harcama kalemine ait faturanın tarihi ve seri numarasını yazdığı, kaşelediği ve imzaladığı belge de kredi kartı slipine/ekstresine eklenmelidir.
- Kredi kartı slipinin ön yüzünde tedarikçinin adı-soyadı/ticaret unvanı yazmalı ve bu bilgiler, il müdürlükleri ile yapılan sözleşmede yer alan bilgilerle aynı olmalıdır.

Çek ile yapılan ödemeler uygun harcama olarak kabul edilmez.

10.7 PROJE HESAPLARI

Yatırımcı, projenin uygulanmasına ilişkin hesaplara ait kayıtları düzenli olarak tutmak ve saklamakla yükümlüdür.

10.8 BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER

a) Hibe sözleşmesi öncesinde bütçe içi değişiklikler, hibeye esas proje tutarında bir artışa yol açmamak ve projenin temel amacını etkilememek, iş büyüklüğünde, kapasitede bir azalmaya ve proje konusunda değişikliğe yol açmamak şartıyla Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda satın alma işleminden önce bir kez yapılabilir.

b) Bütçe içi değişiklikler; makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri bütçe kısıtlarına aykırı olamaz.

c) Bu maddede belirtilen bütçe revizyonlarında, yatırımcı bütçe değişikliği talebini gerekçeleri ile birlikte il müdürlüğüne hibe sözleşmesi ekinde sunar. İl müdürlüğü tarafından uygun görülen bütçe revizyonları hibe sözleşmesi öncesi proje toplam bütçesi tablosuna işlenir.

ç) Bütçe içi değişiklikler aynı katkı ile yapılması planlanmış işlemleri kapsamaz.

d) Sözleşme akdinden sonra ortaya çıkabilecek ilave harcamalar için hibeye esas proje tutarının üzerindeki bütçe artırım talepleri; ancak proje başvuru sahibinin bu miktar işi aynı olarak hibe desteği dışında %100 kendisinin gerçekleştireceğini taahhüt etmesi koşuluyla, Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda gerçekleştirilebilir.

e) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarının yatırım süresince artırılma imkânı yoktur.

10.9 UYGULAMA SORUMLULUĞU

a) Yatırımcılar; yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden, belgelerin muhafazasından ve izleme sürecinde il müdürlüğüne istenecek bilgi ve belgelerin süreleri içinde temininden sorumludur.

b) İl müdürlükleri; yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin izlenmesinden, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin kontrolünden, onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur.

c) Yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin faaliyetlerini amaçlarına uygun olarak sürdürmeleri şarttır. Hibe sözleşmesinde belirtilen mücbir sebepler dışında izleme süresi içerisinde işletmelerin faaliyetlerini sürdürmediklerinin tespit edilmesi halinde ödenen hibe, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

10.10 PROJE İLE SAĞLANAN TESİSİN MÜLKİYETİ

a) Proje sahibi, hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesisin mülkiyetini, yerini ve amacını proje yatırımının bitiminden itibaren 3 (üç) yıl boyunca değiştiremez. Hibe desteği alan yatırımcının yatırım yerinin mülkiyetini bir başkasına devretmesi sonra da aynı yatırım yerini kiralaması da mülkiyet değişimi kapsamındadır. Bu amaçla, il müdürlüğü yılda en az iki kere yatırımları yerinde kontrol eder ve tutanağa bağlar. Uygulama rehberi ekinde örnek tutanak yer almaktadır.

b) 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında çelik silo konusunda proje uygulayan yatırımcıların, izleme süreci içinde lisanslı depoculuk konusunda faaliyet göstermeleri halinde hibe sözleşmesi hükümleri uygulanır.

Yeni tesis, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde gerçekleştirilen yatırımların mücbir sebepler dışında, projelerin amaçlarına uygun olarak izleme süresince faaliyetlerini sürdürmeleri şarttır. Tesisin mülkiyetinin, yerinin ve/veya amacının projenin tamamlanmasından sonraki izleme süresi içerisinde değiştirildiğinin il müdürlüğü tarafından tespiti halinde ödenen hibe tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

c) Farklı gerçek/tüzel kişiler tarafından aynı veya farklı yatırım alanlarında kurulan işletmelerin başvuru aşamasında birbirleriyle ortak ekonomik ilişkileri tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama sırası veya uygulama sonrası dönemde fiziki olarak birleştirilmesi, yatırım alanlarında ortak kullanımlar ya da muhasebe kayıtlarında görülen birleşme veya ortaklıklar tespit edilmesi durumunda ilgili tüm sözleşmeler feshedilerek hibenin geri alım süreci başlatılır.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

11. DENETİM VE YAPTIRIMLAR

11.1. DENETİM

a) Program kapsamında yapılan tüm işlemler Bakanlık tarafından denetlenir. Bu denetimler sırasında yapılan işlemlere ait talep edilen tüm bilgi ve belgeler il müdürlüğüne Bakanlığa sunulur.

b) Genel Müdürlük, gerek duyulması halinde, Program kapsamında hibe desteği verdiği tesislerin denetimini gerçekleştirebilir.

11.2. YAPTIRIMLAR

a) Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi hükümlerine göre belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanuni faizi ile birlikte, anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

b) 2020/25 No.lu Tebliğle belirlenen destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilen yatırımcılar, il müdürlükleri ve Bakanlık internet sitelerinde ilan edilerek, Tarım Kanununun 23 üncü maddesi gereğince beş yıl süreyle Bakanlığın hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

c) Yatırımcı, yatırımcının birinci derecede yakınları ve yatırımcıya ait şirketlerde çalışanlar, hibe desteği verilecek makine, ekipman ve malzeme ile inşaat işleri için yüklenici olamazlar. Yatırımcılar aynı zamanda satın almaya davet edilen yüklenici firmaların ortağı ya da hissedarı da olamazlar. Benzer şekilde yüklenici firmaların hissedarları, birinci derece yakınları ve yükleniciye ait şirketlerde çalışanlar da yatırımcı firmaların ortağı ya da hissedarı olamazlar. Aksi halde hibe ödemesi yapılırsa dahi 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre yapılan hibe ödemesi geri alınır.

ç) İl müdürlüğü ile hibe sözleşmesi imzalayıp yatırımını tamamlayan yatırımcılardan izleme süresi içerisinde mülkiyetini değiştiren, faaliyetine son veren, hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişiler beş yıl süresince hibe desteklerinden faydalanamazlar.

d) Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin 14 üncü maddesi ve alt bentleri gereği fesih işlemi uygulandığında yapılan hibe ödemeleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak geri alınacaktır. Bu kapsamda sözleşmenin feshi nedeniyle yatırımcılar Bakanlıktan herhangi bir hak talebinde bulunamazlar.

ON İKİNCİ BÖLÜM

12. ÇEŞİTLİ VE DİĞER HÜKÜMLER

12.1. İTİRAZLAR

a) Yatırımcı, İPYB'nin projesi üzerinde yapmış olduğu iş ve işlemlere itiraz edebilir. İtiraz, ödemeler ve yerinde kontrol bulguları ve sonuçları gibi işlemlere karşı yapılabilir.

b) Yatırımcı, itiraza konu olacak doküman eline ulaştıktan sonra 10 gün içinde itiraz edebilir. İtirazlar, iadeli taahhütlü posta ile veya elden yatırımcının hibe sözleşmesi imzaladığı il müdürlüğüne gönderilmeli ve onuncu günün sonuna kadar postaya verilmiş olmalıdır. İl müdürlüğü değerlendirmesini yaparak sonucu yatırımcıya 15 iş günü içinde yazılı olarak bildirir.

12.2. TÜZEL KİŞİLERDE SERMAYE PAY ORANI VE İSİM DEĞİŞİKLİĞİ

a) Tüzel kişi ortaklarının sermaye payı oranı **değişiklik** talebi, sorumlulukların devam etmesi koşulu ile Genel Müdürlükçe değerlendirilir. Yatırımcı, bu hususta destekleyici belgelerle il müdürlüğüne başvurur. **Şirket isminin değiştirilmesi halinde ise** ekinde, önceki ve sonraki ticaret sicil gazetesi, önceki ve sonraki yönetim kurulu kararı, vb. evraklar bulunan il müdürlüğü görüşü on gün içinde Genel Müdürlüğe iletilir.

b) **Tüzel kişiliğin isim değişikliği yapması ve/veya sermaye payı oranı değişikliği talebine Genel Müdürlüğün uygun görüş vermesi durumlarından herhangi biri gerçekleşmiş ise yatırımcı ile yeni durumun belirtildiği ek hibe sözleşmesi imzalanır. Ayrıca Uygulama Rehberi eklerinde yer alan Taahhüname-2 de yeni duruma göre tekrar doldurularak il müdürlüğüne sunulur.**

c) Tüzel kişi ortaklarının sermaye payı oranı yatırımın izleme süresi sonuna kadar toplamda %51'in altında olamaz.

12.3. DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA

a) Başvuruya esas proje için 2020/25 No.lu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında, faiz niteliğindeki destekler hariç hiçbir kamu kurum ve kuruluşunun desteklerinden yararlanılamaz.

b) Kamu kaynaklarından veya kalkınma ajansları kaynaklarından hibe desteği olarak proje gerçekleştiren yatırımcılar, hibe desteği aldıkları bu projeler için 2020/25 No.lu Tebliğlerin ilgili maddelerinde belirtilen süre kısıtlamalarına tabidirler.

12.4. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR

a) 2020/25 No.lu Tebliğ gereği, Programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve genelgeler "www.tarimorman.gov.tr" internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır. Bu yayımlar, 2020/25 No.lu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul ve esaslarını belirler ve uygulamada dikkate alınır.

b) 2020/25 No.lu Tebliğde yer almayan hususlar, güncel uygulama rehberi ve eklerinde açıklanır. Uygulama rehberi yıl içinde oluşan ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenebilir. 2020/25 No.lu Tebliğ ve güncel uygulama rehberinde yer almayan hususlarda; ilgili mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

13. EKLERE AİT LİSTE

13.1. HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE

Hibe başvuru formu ekleri aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır. Hibe başvuru formu eklerinin sisteme girişleri “Elektronik Ortamda Başvuru Kılavuzu”nda yer alan açıklamalar doğrultusunda eksiksiz olarak yapılacaktır.

13.1.1. YATIRIM PROJESİ VE BAŞVURU SAHİBİ İLE İLGİLİ BİLGİ VE BELGELER

- a) Yatırım Projesi
- b) Başvuru Sahibi

13.1.2. PROJE BÜTÇE TABLOLARI

- a) EK 1: Proje Bütçesi
  - EK 1.1: İnşaat İşleri Alım Giderleri
  - EK 1.2: Makine-Ekipman Alım Giderleri
  - EK 1.3: Aynı Katkı/Özkaynak Kullanım Giderleri
- b) EK 2: Gider Gerekçeleri
- c) EK 3: Finansman Kaynakları
- ç) EK 4: Tahmini İş Takvimi

13.1.3. YATIRIM İŞLETME PLANI DOSYASI

EK 5: Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

13.1.4. HİBE SÖZLEŞMESİ

Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

13.1.5. DESTEKLEYİCİ BELGELER

Başvuru aşamasında verilmesi gereken destekleyici belgeler 2020/25 No.lu Tebliğde bulunan Ek-2 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesinde açıklanmıştır.

13.2. HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN EK BELGELER

Aşağıdaki belgeler hibe sözleşmesi imzalanmadan önce il müdürlüğüne sunulmalıdır. Bu belgeleri sunmayan başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

- A iş planı kapsamında;
  - a) Yatırımcının SGK ve vergi borcu olmadığına dair belgeler,
  - b) İkametgâh Belgesi
  - c) Tüzel kişi başvurularında tüzel kişiliğe ait sermaye pay oranlarını gösteren en son yayımlanmış ticaret sicil gazetesi onaylı sureti,
  - ç) Adli sicil kaydı,
  - d) Alınacak makine ekipmanın teknik özelliklerini gösterir belge,
- B iş planı kapsamında;
  - e) Teminat mektubu veya nakit teminatın dekontu,
  - f) Kontrollü örtü altı tarım konusunda yeni tesis kapsamında yapılacak yatırımlarda, il müdürlüğünden alınan uygun görüş ile ruhsat vermeye yetkili idarece verilecek, etüt ve projelerin fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olduğuna dair yazı,
  - g) Yatırımcının SGK ve vergi borcu olmadığına dair belgeler,
  - ğ) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması projeleri için yapı ruhsatı veya yapı kullanım izin belgesi; kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projeleri için yapı kullanım izin belgesi,
  - h) Yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icralı olmadığına ve hakkında açılmış dava bulunmadığına dair tapu müdürlüğünden alınmış güncel belge,

- ı) Hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca kullandırılmış kredi karşılığı yatırım yerine konulmuş ipotek var ise bankadan alınan g¼ncel olumlu g¼r¼ř yazısı,
- i) T¼zel kişi başvurularında t¼zel kişiliğe ait sermaye pay oranlarını g¼steren en son yayımlanmış ticaret sicil gazetesini onaylı sureti,
- j) Organik ¼r¼n ¼retimi amaçlı başvurular için ¼rneđi uygulama rehberi ekinde verilen taahh¼tname (Taahh¼tname-3),
- k) Adli sicil kaydı,
- l) İlgili meslek odalarına kayıtlı kişiler tarafından hazırlanan ve tasdik edilen; makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını içeren ve bina b¼y¼kl¼đ¼ ile alınan makinelerin uyumlu ve ¼retim aşamalarında gerekli olduğuna dair teknik rapor
- hibe s¼zleřmesi ekinde verilmelidir.

ED raporu, evre izin lisansı veya evre izin belgesi ve elektrik enerjisi ¼retilcekse, elektrik sistem kullanım anlaşması nihai rapor ile birlikte istenir.